

Proxecto Artello

Galego Léxico 1

XUNTA DE GALICIA

PRESIDENCIA

Secretaría Xeral de Política Lingüística

Edición: Carlos L. Medrano Martínez

Ilustración: Xesús María Arana García, Fernando Llorente, Daniel Montero, Bernal Prieto

Corrección: Belén Rodríguez Suárez e Francisco Lestón Villar

Cuberta: Luís Vilardell Panicot

Preimpresión: MACROM

© Rodeira-grupo edebé, 2006

Depósito Legal: C.2839-2006

Edición non-venal

Índice

1. O corpo humano	5
2. Os sentimentos e a personalidade	13
3. A saúde e a enfermidade	19
4. A vestimenta	27
5. A familia	35
6. A vivenda	39
7. Os alimentos	47
8. O traballo e as profesións	55
9. Os medios de transporte	63
10. Os xogos e os deportes	69

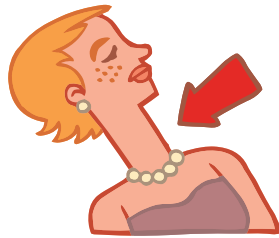
O corpo humano

Substantivos

A cabeza

barba
barbadela [queixo]
beizo [labio]
bigote
boca
cabelo
cairo
caluga [cocote, noca]
cara [face, rostro]
cella
cello
cocote [noca, caluga]
dentadura
dente
enxiva
face [rostro, cara]
fazula [meixela]
fronte
guecho
labio [beizo]
lingua
meixela [fazula]
melena
meniña
moa
nariz
noca [cocote, caluga]
ollo
orella
padal
pálpebra
papada [papo]
papo [papada]
patilla
pelo
perilla
pestana
pómulo
queixo [barbadela]

rostro [cara, face]
sen [tempa, vidalla]
tempa [vidalla, sen]
venta
vidalla [sen, tempa]
O tronco
abdome
ano
barriga [ventre]
cacha [nádega]
cadeira
cintura [van]
colo [pescozo]

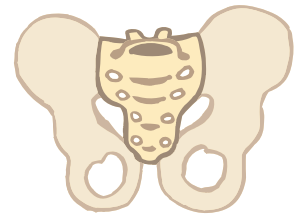

costas [lombo]
cu
embigo
espiñazo
gorxa
ingua [virilla]
lombo [costas]
mama [seo, teta]
mamila
nádega [cacha]
noz
peito
pelve
pene
pescozo [colo]
pube
seo [mama, teta]
testículo
teta [seo, mama]
tórax
van [cintura]
vaxina
ventre [barriga]
virilla [ingua]
vulva
As extremidades
antebrazo
anular [medianiño]
axila [sobaco]
brazo
calcañar [calcaño]
calcaño [calcañar]
canela
cóbado
coteno
coxa
deda
dedo
empeña
furabolos [índice]
índice [furabolos]
maimiño [pequeno]
maior [pai de todos]
man
matapiollos [polgar]
medianiño [anular]
nocello
ombreiro [ombro]
ombro [ombreiro]
pai de todos [maior]
palma
pé
pequeno [maimiño]
perna
planta
polgar [matapiollos]
pulso
puño
sobaco [axila]
sofraxe
uña [unlla]
xema

xeonllo

Ósos do esqueleto

cadril
cervical
clavícula
cóccix
columna
costela
cranio
cúbito
esterno
falanxe
fémur
frontal
malar
maxilar
occipital
omoplata
parietal
peroné
pómulo
radio
rótula
sacro

temporal
tibia
trapezio
úmero
vértebra
Órganos internos
apéndice
arteria
bazo
cerebro

Léxico

corazón
 cordas vocais
 diafragma
 esófago
 estómago
 farinxe
 fígado
 intestino delgado
 intestino grosso
 medula espiñal
 meninx
 nervios
 ovario
 próstata
 pulmóns
 recto
 ril
 traquea
 útero
 vea
 vesícula
 vexiga
 vísceras

Adxectivos

Do corpo

alto/a
 ancho/a
 aposto/a [garrido/a, gallardo/a]
 atractivo/a
 baixo/a
 barbudo/a
 baril [forte, rexo/a, robusto/a, varudo/a]
 barrigudo/a
 calvo/a
 corpulento/a
 débil [feble]
 delgado/a [fraco/a]
 destro/a
 elegante
 enxoito/a
 esquelético/a
 esvelto/a [lanzal]
 feble [débil]
 feo/a
 fermoso/a
 forte [baril]
 fraco/a [delgado/a]
 friorento/a

gallardo/a [aposto/a, garrido/a]
 garrido/a [aposto/a, gallardo/a]
 gordo/a
 grande
 guapo/a
 hábil
 lanzal [esvelto/a]
 louzán/á
 magro/a [delgado/a]
 musculoso/a
 obeso/a
 pálido/a
 pequeno/a
 repoludo/a
 rexo/a [forte, baril, robusto/a, varudo/a]
 robusto/a [baril, rexo/a, forte, varudo/a]
 torpe [zoupón/ona]
 varudo/a [robusto/a, baril, forte, rexo/a]

xeitoso/a
 zoupón/ona [torpe]
 zurdo

Do cabelo

abundante
 castaño
 claro
 crecho
 curto
 enguedellado
 escuro
 liso
 longo
 louro
 mesto
 moreno
 ondulado
 raro
 rizo
 roxo [rubio]

rubio [roxo]

Dos ollos

azuis
 castaños
 claros
 escuros
 grandes
 grises
 negros
 pequenos
 verdes

Do nariz

afiado
 aquilino
 chato
 ganchudo
 grande
 pequeno
 recachado
 recto
 saínte
 torto

Verbos

abrazar
 acariciar [acariñar, agarrar, aloumiñar]
 acariñar [acariciar, agarrar, aloumiñar]
 acenar
 acordar [espertar]
 adelgazar [enfraquecer, enmagrecer]
 adormecer
 afeitarse
 agarrar [coller]
 albiscar
 aloumiñar [acariñar, acariciar, agarrar]
 andar
 anicar(se) [encrequenar(se), encoller(se)]
 arquear [arfar, bafexar]

asoar(se) [fungar(se)]
 asubiar
 aterecer
 axeonllar(se)
 beixar [bicar]
 beliscar
 berrar [gritar, chiar]
 bicar [beixar]
 bocexar
 caer
 cagar [defecar]
 calar
 camiñar
 cansar(se)
 cheirar [ulir]
 chiar [berrar, gritar]
 chorar
 choscar
 choutar [saltar, pular]
 chuchar
 coller [agarrar]
 comer
 contemplar
 correr
 crecer [medrar]
 defecar [cagar]
 deitar(se)
 descansar [repousar]
 desvelar(se)
 dixerir
 dobrar
 durmir
 empurrar [empuxar]
 empuxar [empurrar]
 encoller(se) [anicar(se), encrequenar(se)]
 encrequenar(se) [anicar(se), encoller(se)]
 engordar
 enmagrecer [enfraquecer, adelgazar]
 entrever
 erguer(se) [levantar(se)]
 escorregar [esvarar]
 esgotar(se) [cansar(se), fatigar(se)]
 espelir(se) [espreguizar(se)]
 espertar [acordar]
 espreguizar(se) [espelir(se)]
 estarricar [estirar]

estirar [estarricar]
 esvarar [escorregar]
 falar
 fatigar(se) [esgotar(se), cansar(se)]
 fitar
 gritar [chiar, berrar]
 impar
 laiar(se)
 latexar [palpitar]
 mascar [mastigar]
 mastigar [mascar]
 mexar [ouriñar]
 mirar [ollar]
 morder [trabar]
 observar

ollar [mirar]
 ouriñar [mexar]
 palpar
 palpitar [latexar]
 patexar
 percibir
 pestanexar
 pisar
 premer
 pular [saltar, choutar]
 puxar [tirar, turrar]
 rabuñar
 rañar [rascar]
 rascar [rañar]
 respirar

rir
 roncar

salaiar [saloucar, xemer]
 saloucar [salaiar, xemer]
 saltar [pular, choutar]
 sentar(se)
 sentir
 soltar

Léxico

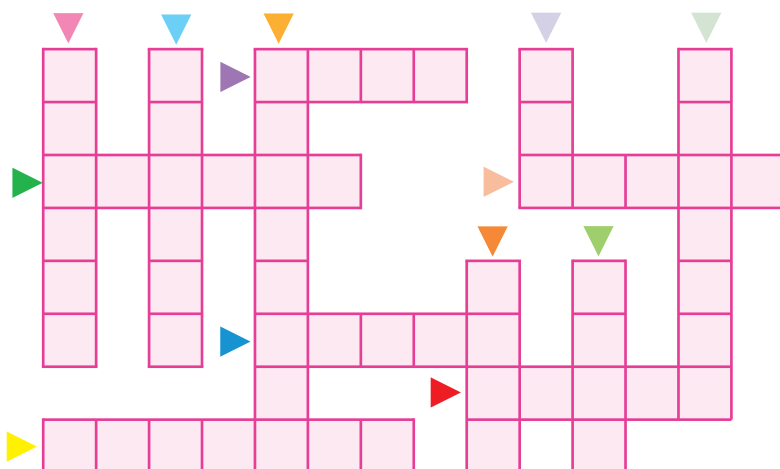
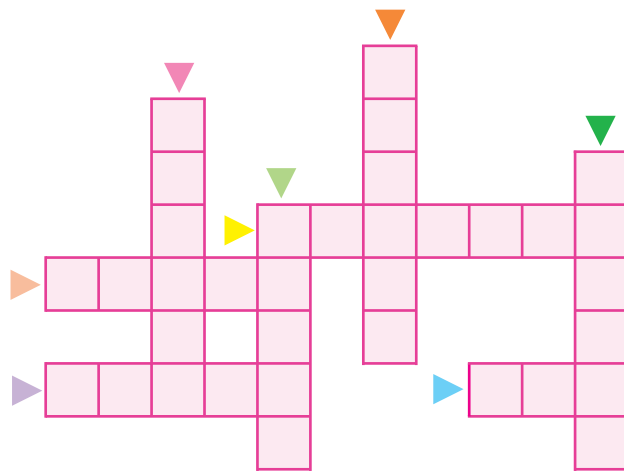
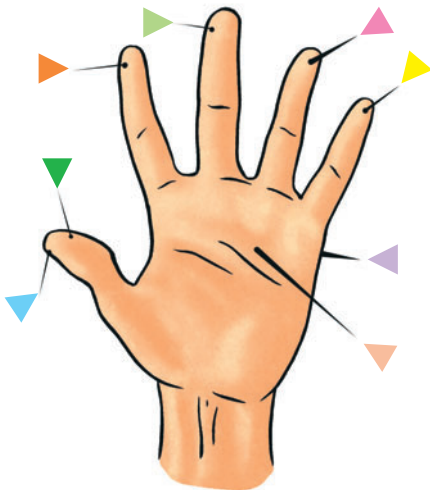
soprar
 suxeitar [termar]
 tirar [turrar, puxar]
 trabar [morder]
 turrar [puxar, turrar]
 termar [suxeitar]
 tocar
 tremer
 ventar
 ver
 xacer
 xemer [saloucar, salaiar]

Actividades

1. Resolve estes encrucillados: o primeiro é sobre as partes da man e o segundo, sobre as da cabeza. Cada elemento dos debuxos está identificado por unha cor.

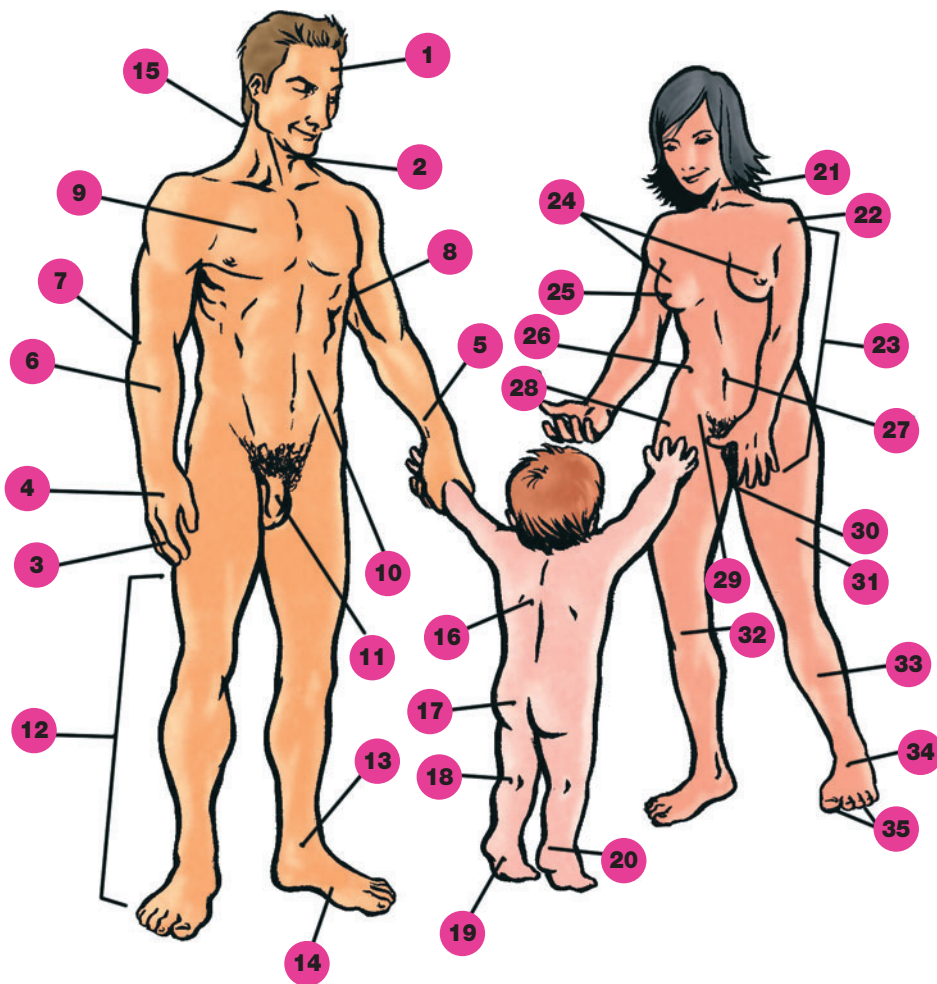

Actividades

O corpo humano

2. Asígnalle o número adecuado a cada nome das partes do corpo sinaladas no debuxo.

axila →	mamila →	coxa →	pene →	empeña →
noz →	sofraxe →	caluga →	xeonllo →	ingua →
cadeira →	calcaño →	van →	costas →	antebrazo →
planta →	ombro →	canela →	pulso →	perna →
embigo →	nádega →	man →	pescozo →	peito →
cabeza →	seos →	dedas →	vaxina →	cóbado →
dedos →	brazo →	nocello →	pé →	abdome →

3. Clasifica estes substantivos referidos ao sentido do olfacto segundo se asocian a un olor agradable ou a un olor desagradable.

*tufo - esencia - fragancia - fetidez - perfume
recendo - bafo - aroma - fedor - pestilencia*

- Olor agradable:
- Olor desagradable:

4. Relaciona con frechas cada verbo relacionado co sentido da vista co seu significado.

<u>Verbo</u>	<u>Significado</u>
Albiscar	Observar desde un lugar alto.
Contemprar	Mirar de esguello e con disimulo.
Entrever	Ver confusamente ou de maneira imperfecta.
Fisgar	Observar con detemento e atención.
Fitar	Comezar a ver algo ao lonxe.
Outear	Fixar a vista en algo.

— Crea un texto breve no que introduzas, con sentido, os seis verbos anteriores.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Indica cales destes adxectivos son sinónimos ou antónimos dos que aparecen despois.

*feo - feble - torto - hábil - zoupón
dereito - gordo - forte - fraco - garrido*

	<u>Sinónimo</u>	<u>Antónimo</u>
débil
torpe
delgado
recto
aposto

— Completa estas oracións cos adxectivos anteriores que conveñan.

- El namorouse de Laura pola súa fermosura: pareceulle a moza máis de toda a vila.
- Xoán é un : quixo amosarnos uns pasos de baile e caeu ao chan.
- Ese rapaz ten o nariz por culpa dun golpe que levou de pequeno.
- Despois da gripe aínda me sinto É mellor que hoxe descanse na casa.
- Agora creo que estou demasiado : cáenme case todos os pantalóns.
- Ese dianteiro é boísimo: destaca por ser moi no manexo da pelota.
- Véxote moi : ben se ve que estás a levantar pesas todos os días no ximnasio.

Actividades

6. Asocia cada verbo ao significado que lle corresponde. Formarás así seis series de sinónimos.

saloucar - termar - vociferar - espertar - chiar - aloumiñar
suxeitar - gritar - soste - salaiar - acordar - acariciar - xemer
escorregar - acariñar - agarimar - escorrer - esvarar - berrar

Lanzar sons agudos ou palabras emitidas en voz moi alta.
Dar suspiros de dor ou pena, lanzar queixumes.	
Coller coas mans algo ou alguén para que non se mova ou non caia.	
Deixar de estar durmido, saír do sono.		
Perder o equilibrio ao desprazarse sobre unha superficie.	
Demostrar afecto a alguén pasándolle a man pola pel ou polo pelo.

7. Relaciona cada frase feita co seu significado.

Frases feitas

Significados

- A. Estar coas mans cruzadas. Estar nun grave apuro ou problema.
- B. Estar nas mans de alguén. Falar moito.
- C. Encoller os ombros. Ter sorte.
- D. Non ter pés nin cabeza. Interesarse seriamente por algo; darlle moita importancia.
- E. Caer de pé. Dependere de alguén.
- F. Falar polos cóbados. Non facer nada.
- G. Tomar a peito. Sufrir con paciencia; resignarse.
- H. Estar coa corda ao pescozo. Estar mal feito ou non ter sentido.

— Crea un breve texto no que introduzas, con sentido, algunhas das expresións anteriores.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Asocia as palabras da mesma cor e despois indica cal é o elemento extraño en cada serie.

enxíva	úmero	cairo	tibia
rizo	pube	fígado	obeso
pómulo	crecho	esterno	intestino
íngua	ril	padal	liso

- **Serie 1:**
Elemento extraño: Xustificación:
- **Serie 2:**
Elemento extraño: Xustificación:
- **Serie 3:**
Elemento extraño: Xustificación:
- **Serie 4:**
Elemento extraño: Xustificación:

9. Le este texto. Rodea cun círculo o nome das partes do corpo de don Xoán que se mencionan e subliña os fragmentos que describen cada unha. Usa unha cor distinta para cada parte.

Elisa contárame que don Xoán era guapísimo, guapísimo, guapísimo, e que tiña os labios así, avultado o de abaixo, e o de enriba remangado nas comisuras, coma se todo o tomase a broma. Iso dáballo un aspecto desdeñoso, dicía Elvira, unha amiga de miña nai, ou burlón, dicían outras señoras, ou atrevido. ¿E os ollos? ¡Os ollos! Eran verdes, pero non coma os de Consuelito que tiña os ollos de peixe morto, redondos e case sen pestanas; nin coma os do mancebo da botica de don Hilario, que tiña as pálpabras grosas e caídas. E non había en Brétema máis ollos verdes, só os de don Xoán, que os tiña esgazados, dicía Elisa, así, e estiraba os seus para as tempas. «¿Coma os dos chinos? Non, non, non: máis rectos e tamén as cellas...»

Durante catro xoves consecutivos Elisa explicoume como era a cor dos ollos de don Xoán: dun verde intenso, igual ao do fondo da miña colcha, e cuns puntiños marelos, ¿marelos?, ou marrón claro, que parecían charamuscas do que brillaban; e outras veces víanse negros porque as pestanas, longas e espesas, facíanlles sombra. [...]

Don Xoán tiña a pel morena porque xogaba ao fútbol cos seminaristas a pleno sol, sen sotana, en mangas de camisa. Dende o faiado da casa das de Lourido, subíndome nunha cadeira e sacando a cabeza pola claraboia, víase o patio do Seminario, e calquera podía comprobar que xogaba coa camisa desabotoada e remangada e, pese á distancia, que tiña pelo negro e espeso nos brazos e no peito. Por iso estaba moreno, e porque paseaba polo campo sen a canal, a pelo, dicía Elvira, e non usaba tonsura nin era calvo coma case todos os cóengos. Tiña o cabelo negro, brillante e peiteado para atrás, excepto un guecho que lle caía sobre a fronte e que el apartaba coa man, branca e estreita, mans de señorito, dicía Doloriñas, a criada, e que xa se notaba que na vida pegara golpe con elas, a ver por que se metía cura un home coma aquel se non era para non traballar.

Marina Mayoral, *Querida amiga*

Actividades

O corpo humano

10. Relaciona cada castelanismo incorrecto coa forma galega adecuada.

<u>Incorrecto</u>	<u>Correcto</u>
paladar	coteno
encía	virilla
muslo	enxiva
empeine	pulso
muñeca	coxa
ingle	nádega
nudillo	padal
nalga	empeña

— Escribe oracións nas que introduces algunhas das palabras correctas anteriores.

-
-
-
-
-
-

11. Emprega as palabras desta serie para completar as frases feitas e despois explica o significado de cada unha.

ollo - dente - lingua - dedo - cabeza - mans - boca - pés

- Non ter papas na
- Encher o
- Botar a a pacer.
- Non levantar
- Ter bo
- Andar con de la.
- Lavar as
- Non mover un

— Completa estas oracións coas frases feitas anteriores que, polo seu sentido, mellor lles acaian.

- Imos ter que con Antón, porque ultimamente anóxase por todo.
- Esa chaqueta en canto a vin no escaparate. Así que fun e compreina.
- Como podes dicir tantas parvadas? Non deberías
- O noso equipo A semana pasada perdeu fóra e esta perdeu na casa.
- Xoán dirá claramente o que pensa: el
- Luís dixo que el porque non tiña responsabilidade no asunto.
- Es un egoísta: para axudarme.
- Seguro que a Marta lle gusta todo o que cociñaches: ela

Os sentimentos e a personalidade

Substantivos

Sentimentos

abraio [asombro]
alegría [ledicia]
aburrimiento [fastío]
acougo [serenidade, tranquilidadidade, calma]
afecto [cariño]
aloumiño
alporizamento
amor
angustia
anoxo [cabreo, enfado]
ansiedade
arrepentimento
arrepío [horror]
asombro [abraio]
cabreo [enfado, anoxo]
calma [acougo, serenidade, tranquilidadidade]
candidez [inxenuidade]
cariño [afecto]
carraxe [rabia]
choro
compaixón
complexo
confianza
contento
decepción
deleite [pracer, gozo]
depresión
desánimo
desconfianza
desesperación
desgusto
dor
dúbida
emoción
enfado [anoxo, cabreo]
entusiasmo
espanto

esperanza
excitación
fastío [aburrimiento]
felicidade
furia
gozo [deleite, pracer]
horror [arrepío]
ilusión
inquietude
inxenuidade [candidez]
ira
ledicia [alegría]

mágoa [pena]
medo
melancolía
morriña
nervios
nerviosismo
noxo [repugnancia]
odio
paixón
pánico
pena [mágoa]
pracer [deleite, gozo]
preocupación
rabia [carraxe]
rancor
repugnancia [noxo]
risa
risada [gargallada]
rubor
satisfacción
saudade
sentimento

serenidade [tranquilidade, acougo, calma]
soidade
sorpresa
sorriso
sufrimento
suspiro
susto
temor
terror
tranquilidade [serenidade, calma, acougo]
tristeza [tristura]
vergoña [vergoña]
xenreira

Personalidade

amabilidade
ánimo
antipatía
antollo [capricho]
apatía
arrogancia [soberbia]
arroutada
astucia [picardía]
bondade
capricho [antollo]
cobiza
cordura
covardía
crueldade
demencia [loucura]
desatino [tolemia, tolaría]
diversión
ego
egoísmo
encanto [feitizo]
envexa
estupidez
fachenda [vaidade, xactancia]
fantasía

feitizo [encanto]
franqueza [sinceridade]
hipocrísia
honor [honra]
honra [honor]
honradez
humildade
humor
ignorancia
imaxinación

imprudencia
individualismo
insolencia
intelixencia
introversión
inxenuidade [candidez]
inxustiza
loucura [demencia]
maldade
mesquindade [ruindade]
modestia
obediencia
optimismo
orgullo
paciencia
pesimismo
picardía [astucia]
presunción
prudencia
razón
rebelría
respecto
rigor
ruindade [mesquindade]

Léxico

sabedoría
sensatez [xuízo, siso]
sensibilidade
severidade
simpatía
sinceridade [franqueza]
siso [xuízo, sensatez]
soberbia [arrogancia]
solidariedade
submisión
teima
teimosía
timidez
tolaría [tolemia, desatino]
tolemia [tolaría, desatino]
vaidade [fachenda, xactancia]
valentía [valor, bravura]
vinganza
violencia
xactancia [fachenda, vaidade]
xenerosidade
xuízo [sensatez, siso]
xustiza

Adxectivos

abraiado/a [asombrado/a]
aburrido/a [enfasiado/a]
afectado/a
afectuoso/a [cariñoso/a]
agradecido/a
alegre [ledo/a, contento/a]
alporizado/a
amable
ambicioso/a
angustiado/a
animado/a
anoxado/a [cabreado/a, enfadado/a, molesto/a]
ansioso/a [impaciente]
antipático/a
antolladizo/a [caprichoso/a]
apaixonado/a
apático/a
apenado/a
arrepentido/a
arrepiente [horroroso/a]
arrogante [soberbio/a]
arroutado/a

arteiro/a [astuto/a, pícaro/a]
asisado/a [axuizado/a, sensato/a]
asombrado/a [abraiado/a]
astuto/a [pícaro/a, arteiro/a]
asustadizo/a
asustado/a
aterrado/a [aterrorizado/a]

aterrorizado/a [aterrado/a]
atolado/a [toleirán/ana]
atónito/a
autoritario/a
avergonzado/a [avergoñado/a]
axuizado/a [sensato/a, asiado/a]
babeco/a [papón/ona, parvo/a]
bo/boa
bondadoso/a
bravo/a [destemido/a, valente, valoroso/a]
cabreado/a [enfadado/a, anoxado/a, molesto/a]
calmo/a [sereno/a, tranquilo/a]
cándido/a [inxenuo/a]
caprichoso/a [antolladizo/a]
cariñoso/a [afectuoso/a]
celoso/a
chorón/ona [choromiqueiro/a]
cobizoso/a
coitado/a
compasivo/a
confiado/a
conformista
contento/a [alegre, ledo/a]
covarde
cruel
decepcionado/a

deprimido/a
desanimado/a
desconfiado/a
desesperado/a
desgustado/a
desilusionado/a [decepcionado/a]
destemido/a [valente, valoroso/a, bravo/a]
divertido/a
doído/a
dubitativo/a
egoísta
emocionado/a
emotivo/a
encantador/ora [fascinante]
enéxico/a
enfadado/a [anoxado/a, molesto/a, cabreado/a]
enfasiado/a [aburrido/a]
entusiasmado/a
envexoso/a
espantado/a
esperanzado/a
estúpido/a
excitado/a
fachendoso/a [vaidoso/a, xactancioso/a]
fascinante [encantador/ora]
feliz
franco/a [sincero/a]
furioso/a
guiado/a [obediente]
hipócrita
honrado/a
horroroso/a [arrepiente]
humilde
ignorante
ilusionado/a
impaciente [ansioso/a]
imprudente
indiferente
individualista
infeliz

inquieto/a
insolente
intelixente
inxenuo/a [cándido/a]
inxusto/a
irado/a
irascible [irritable]
ledo/a [contento/a, alegre]
malo/a
malvado/a
melancólico/a
medorento/a [medroso/a]
medroso/a [medorento/a]
mesquiño/a [ruín]
miserable
modesto/a
molesto/a [enfadado/a, anoxado/a, cabreado/a]
morriñento/a
namoradeiro/a
namorado/a
nervioso/a
noxento/a [repugnante]
obediente [guiado/a]
odioso/a
optimista
orgullosa/o
paciente
papón/ona [babeco/a, parvo/a]
parvo/a [babeco/a, papón/ona]
pensativo/a
pesimista
pícaro/a [arteiro/a, astuto/a]
pracenteiro/a
preocupado/a
presumido/a
prudente
rabioso/a
rabudo/a
rancoroso/a

rebelde
 repugnante [noxento/a]
 respectuoso/a
 rigoroso/a
 riseiro/a [risoño/a]
 risoño/a [riseiro/a]
 ruín [mesquiño/a]
 satisfeito/a
 saudoso/a [soidoso/a]
 sensato/a [axuizado/a, asisado/a]
 sensible
 sentimental
 sereno/a [tranquilo/a, calmo/a]
 severo/a
 simpático/a
 soberbio/a [arrogante]
 soidoso/a [saudoso/a]
 solidario/a
 soñador/ora
 sorprendido/a
 sorrinte
 submisivo/a
 taciturno/a [tristeiro/a]
 teimudo/a [testán/ana]
 testán/ana [teimudo/a]
 tímido/a
 toleirán/ana [atolado/a]
 tranquilo/a [sereno/a, calmo/a]
 triste
 tristeiro/a [taciturno/a]
 túzaro/a
 vaidoso/a [fachendoso/a, xactancioso/a]
 valente [valoroso/a, bravo/a, destemido/a]
 vergonzoso/a [vergoñoso/a]
 vergoñoso/a [vergonzoso/a]
 vingativo/a
 violento/a
 voluntarioso/a
 xactancioso/a [vaidoso/a, fachendoso/a]
 xeneroso/a
 xusto/a

Verbos

abraiar(se) [asombrar(se)]
 aburrir(se)
 acariñar [agarimar, aloumiñar]
 acomplexar(se)
 acougar [serenar(se), tranquilizar(se), calmar(se)]
 acovardar(se)
 afectar
 agarimar [aloumiñar, acariñar]
 agradecer
 aledar(se) [alegrar(se)]
 alegrar(se) [aledar(se)]
 aloumiñar [agarimar, acariñar]
 alporizar(se)
 ambicionar
 angustiar(se)
 animar(se)
 anoxar(se) [molestar(se), enfadar(se), cabrear(se)]

antollar(se) [encaprichar(se)]
 apaixonar(se)
 apenar(se)
 arrepentir(se)
 arrepiar(se) [horrorizar(se)]
 asombrar(se) [abraiar(se)]
 asustar(se)
 aterrorizar(se)
 avergoñar(se) [avergonzar(se)]
 cabrear(se) [enfadar(se), anoxar(se), molestar(se)]
 calmar(se) [tranquilizar(se), serenar(se), acougar]
 carpir
 chorar
 choromicar
 cobizar

compadecer
 confiar(se)
 conformar(se)
 contentar(se)
 decepcionar(se) [desilusionar(se)]
 deprimir(se)
 desanimar(se)
 desconfiar
 desesperar(se)
 desgustar(se)
 desilusionar(se) [decepcionar(se)]
 divertir(se)
 doer
 dudar
 emocionar(se)
 encantar [enfeitizar, fascinar]
 encaprichar(se) [antollar(se)]
 enfadar(se) [anoxar(se), molestar(se), cabrear(se)]
 enfastiar(se)
 enfeitizar [encantar, fascinar]
 enfurecer(se)
 enorgullecer(se)
 enrabexar(se)
 entristecer(se)
 envexar
 espantar(se)
 esperarzar(se)
 excitar(se)
 fachendea [xactar(se)]

fascinar [enfeitizar, encantar]
 gozar
 guiar(se) [obedecer]
 horrorizar(se) [arrepiar(se)]
 ignorar

Léxico

ilusionar(se)
 impacientar(se)
 impar [saloucar, salaiar]
 irritar(se)
 molestar(se) [enfadar(se), anoxar(se), cabrear(se)]
 namorar(se)
 obedecer [guiar(se)]
 odiar
 parvear
 pensar
 preocupar(se)
 presumir
 rabiarse
 rebelarse
 repugnar
 respectar
 rir
 ruborizar(se)
 saber
 salaiar [impar, saloucar]
 saloucar [impar, salaiar]
 sentir
 serenar(se) [calmar(se), tranquilizar(se), acougar]
 simpatizar
 sincerarse
 solidarizar(se)
 soñar
 sorprender(se)
 sorrir
 sufrir
 suspirar
 teimar
 temer
 tranquilizar(se) [acougar, serenar(se), calmar(se)]
 vingar(se)
 xactar(se) [fachendea]
 xulgar

—Actividades

Os sentimentos e a personalidade

1. Resolve estes xeroglíficos. Cada un representa o nome dun sentimento ou dun trazo de personalidade.

<p>A</p> <p>.....</p>	<p>B</p> <p>.....</p>	<p>C</p> <p>.....</p>	<p>D</p> <p>.....</p>	<p>E</p> <p>.....</p>
<p>F</p> <p>.....</p>	<p>G</p> <p>.....</p>	<p>H</p> <p>.....</p>	<p>I</p> <p>.....</p>	<p>L</p> <p>.....</p>

2. Completa esta táboa cos adxectivos, substantivos ou verbos necesarios. Repara en que, como ves no primeiro exemplo, as palabras de cada liña son da mesma familia léxica.

<u>Substantivo</u>	<u>Adxectivo</u>	<u>Verbo</u>
alegría	alegre	alegrar(se)
.....	orgullosa/a
.....	sorrir
fastío
.....	obedecer
sinceridade
.....	rebelde
fachenda
.....	solidarizar(se)
.....	teimoso/a
simpatía

— Crea un texto breve no que introduzas, con sentido, algunhas das palabras anteriores.

.....

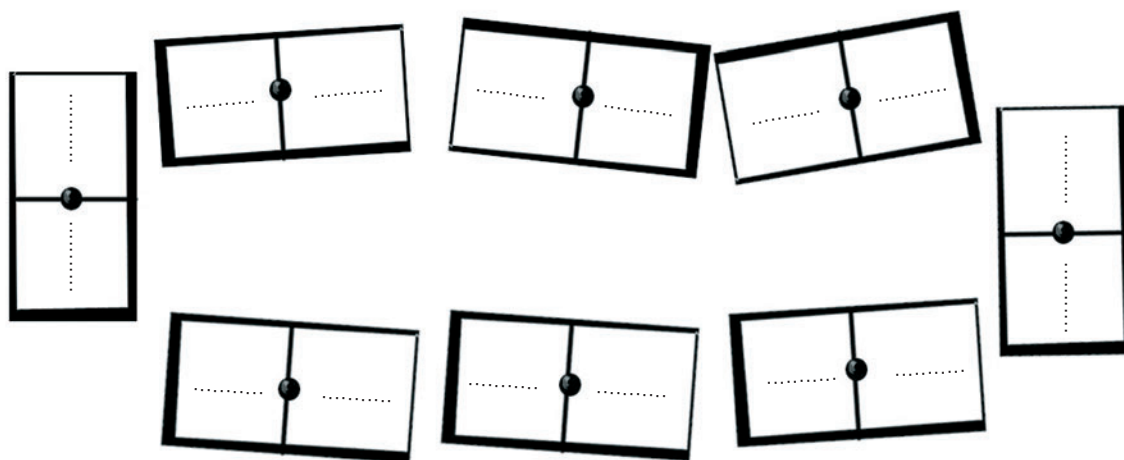
.....

.....

.....

3. Encadea estas fichas de dominó de xeito que coincidan xuntos adxectivos sinónimos.

4. Completa convenientemente os refráns cos seguintes substantivos. Logo indica cal é, no teu parecer, o significado de cada un.

*envexa - medo - paixón
sospeita - siso - paciencia*

- A é un tesouro porque do chumbo fai ouro.
Significado:
- non teñas do eido do teu veciño, fai como el fai e atoparás o camiño.
Significado:
- Home cargado de ferro, home cargado de
Significado:
- Nin herba no trigo, nin no amigo.
Significado:
- Onde hai moito riso, hai pouco
Significado:
- A moita non agarda razón.
Significado:

Actividades

Os sentimentos e a personalidade

5. Identifica o antónimo que corresponde a cada un dos seguintes adxectivos. Para facelo terás que descubrir a consoante representada por cada cor.

- →
- →
- →
- →
- →
- →
- →
- →

	<u>Antónimos</u>		<u>Antónimos</u>
respectuoso → i ● o ● e ● e →		animado → a ● á ● i ● o →	
valente → ● o ● a ● e →		triste → ● e ● o →	
asisado → ● o ● e i ● á ● →		humilde → ● a i ● o ● o →	
mesquiño → ● e ● e ● o ● o →		rebelde → ● u ● i ● o →	

6. Ofrece o verbo galego que cómpre usar en lugar destes castelanismos. Despois escribe oracións combinando os verbos correctos.

<u>Incorrecto</u>	<u>Correcto</u>	<u>Incorrecto</u>	<u>Correcto</u>
codiciar	envidiar
empecinarse	sonreír
disfrutar	sollozar

-
-
-

7. Relaciona cada frase feita co seu significado.

<u>Frases feitas</u>	<u>Significados</u>
A. Ser un bulebule.	☐ Ser voluble e inconstante.
B. Ser un enchedoiro.	☐ Ser lento e preguiceiro.
C. Ser un bailanacriba.	☐ Ser crédulo ou confiado de máis.
D. Ser un falabarato.	☐ Ser antipático ou pouco sociable.
E. Ser un moucho.	☐ Ser moi comedor.
F. Ser un pousafoles.	☐ Ser demasiado falador, ou facelo sen tino.
G. Ser un cotroso.	☐ Ser moi inquieto.
H. Ser un boafé.	☐ Ser avaro.

— Escribe un breve texto no que introduzas, con sentido, algunhas das frases feitas anteriores.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

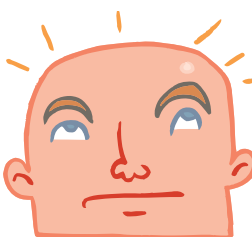

A saúde e a enfermidade

Substantivos

Doenzas e síntomas

acne
 achaque [alifafe]
 afonía [rouquén]
 alerxia
 alifafe [achaque]
 almorrás [hemorroides]
 alopecia [calvicie]

alucinación [desvarío, delirio]
 amigdalite [anxinas]
 ampola [bocha, vexiga]
 andazo
 anemia
 anxina de peito
 anxinas [amigdalite]
 apendicite
 apoplexía
 arrefriado [constipado]
 arrepío [calafrío]
 arroto [eructo]
 asma
 bocha [ampola, vexiga]
 bocio
 boqueira
 bronquite
 brumeiro [furuncho]
 calafrío [arrepío]
 calvicie [alopecia]
 cancro [cáncer]
 cancro [cáncer]
 cansazo [canseira, fatiga]
 canseira [cansazo, fatiga]

carie
 carraspeira [rasquizo]
 caspa
 catarata
 catarreira [catarro]
 catarro [catarreira]
 cefalea
 cegueira
 celulite
 ciática
 cirrose
 cistite
 claustrofobia
 cólera
 cólico
 colite
 coma
 comechón [proído, prurito]
 constipado [arrefriado]
 conxuntivite
 corte [laña]
 coxeira
 delirio [desvarío, alucinación]
 denteira
 dermatite
 descomposición [diarrea]
 desmaio [esvaecemento]
 desvarío [delirio, alucinación]
 diabete
 diarrea [descomposición]
 difteria
 dor/dolor
 drogadicción [toxicomanía]
 eccema
 embolia
 encefalite
 erisipela
 eructo [arroto]
 esbirro [espiro]

esgarro [esputo, gargallo]
 espasmo
 espiña [gran da cara]
 espiro [esbirro]
 espulla [verruga]
 esputo [esgarro, gargallo]
 esvaecemento [desmaio]
 falecemento [morte, pasamento]
 fatiga [cansazo, canseira]
 febre [quentura]
 flato [gases]
 flegmón
 frieiras
 fungos
 furuncho [brumeiro]
 gangrena
 gargallo [esputo, esgarro]
 gases [flato]
 gota
 gran
 gripe [influenza]
 hemofilia
 hemorragia
 hemorroides [almorrás]
 hepatite
 hernia
 ictericia
 incubación
 indigestión
 infarto
 infección
 inflamación
 influenza [gripe]
 insolación
 insomnio
 intoxicación
 laña [corte]
 larinxite
 lepra

lombrigas
 loucura [tolaría, tolemia]
 lumbago
 malaria [paludismo]
 malestar
 manía [teima]
 maniotas
 mareo
 menopausa
 miopía
 mocos
 molestia
 morte [falecemento, pasamento]
 neurose
 olleiras
 orizó [tirizó]
 paludismo [malaria]
 papeiras
 parálise
 paranoia
 paraplexía
 pasamento [falecemento, morte]
 pneumonía [pulmonía]
 poliomielite
 proído [prurito, comechón]
 prurito [proído, comechón]
 pulmonía [pneumonía]
 psicose
 quentura [febre]

rabia
 rabuñadura
 raña [sarna]

Léxico

A saúde e a enfermidade

raquitismo
rasquizo [carraspeira]
reuma
rinite
rouquén [afonía]
rubéola
sarabullo
sarampelo [xarampón]
sarna [raña]
sida
sífilis
síncope
sinusite
teima [manía]
tétano
tifo
tirizó [orizó]
tise [tuberculose]
tolaría [loucura, tolemia]
tolemia [tolaría, loucura]

tose
tose ferina
toxicomanía [drogadicción]
tuberculose [tise]
úlcer
uñeiro
urticaria
varicela
varices
variola [vexigas]
verruqa [espulla]
vertixe
vexiga [ampola, bocha]
vómito
xaqueca
xarampón [sarampelo]
xoradeira

Lesións

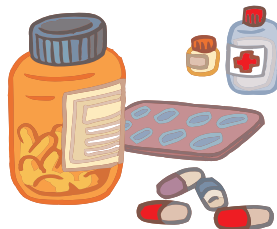
bostela [carapola]
cabaleiro [cabalo, postura]
cabalo [postura, cabaleiro]

calo
cambra
carapola [bostela]
cicatriz
contusión [golpe, mancadura]
corte [laña]
croque [pote]
chaga
distorsión [escordadura, torcedura, luxación]
escordadura [luxación, distorsión, torcedura]
ferida
fractura [rotura]
golpe [mancadura, contusión]
hematoma [negrón, mazadura]
luxación [escordadura, torcedura, distorsión]
mancadura [contusión, golpe]
mazadura [negrón, hematoma]
negrón [hematoma, mazadura]
postura [cabaleiro, cabalo]
pote [croque]
pústula
queimadura
rotura [fractura]
torcedura [escordadura, luxación, distorsión]

Instrumentos, medicamentos e accións para a curación

agulla de sutura
agulla de inxección
alcohol [alcol]
alcol [alcohol]
algodón
ampola
amputación
análise
analxésico [calmante]
anestesia
angarellas [padiola]
anteollos [lentes]
antibiótico
apócema

apósito
auga osixenada
autopsia
bálsamo [ungüento]
biopsia
caixa de urxencias
calmante [analxésico]
cataplasma
cicatrización
cirurxía
compresa
comprimido [pastilla, píula]
contagotas
contaxio
convalecencia
cullerada
cura
curación
desinfección
diagnóstico
dieta [réxime]
doazón
ecografía
escaiola [xeso]
esparadrapo
estetoscopio [fonendoscopia]
estribeira
extirpación
extracción
fármaco [medicamento, menciña, medicina]

férula
fomento
fonendoscopia [estetoscopio]
frega [freta]
freta [frega]
gasa
intervención
inxección

laxante [purgante]
lentes [anteollos]
masaxe
medicación
medicamento [menciña, fármaco, medicina]
medicina [fármaco, menciña, medicamento]
menciña [medicamento, fármaco, medicina]
muleta
narcótico
operación
padiola [angarellas]
pastilla [comprimido, píula]
píula [pastilla, comprimido]
pinzas
pomada
prescrición
prevención [profilaxe]
profilaxe [prevención]
prótese
purgante [laxante]
radiografía
receita
reconstituínte
réxime [dieta]
sonda
soro
supositorio
termómetro
transfusión
transplante
tratamento
ungüento [bálsamo]
vacina
vacinación
venda
vitamina
xarope
xeso [escaiola]
xiringa

Profesionais e pacientes

alergólogo/a
analista
anestesista
asistente/a
boticario/a

[farmacéutico/a]
calista
cardiólogo/a
cirurxián/á
comadroa [matrona, parteira]
compostor/ora
curandeiro/a [menciñeiro/a]
dentista [odontólogo/a]
dermatólogo/a
dietista
doador/ora
doente [enfermo]
endocrinólogo/a
enfermeiro/a

enfermo [doente]
estomatólogo/a
farmacéutico/a [boticario/a]
fisioterapeuta
forense
homeópata
masaxista
matrona [comadroa, parteira]
menciñeiro/a [curandeiro/a]
neurocirurxián/á
neurólogo/a
oculista [oftalmólogo/a]
odontólogo/a [dentista]
oftalmólogo/a [oculista]
óptico/a
otorrinolaringólogo/a
parteira [comadroa, matrona]
pediatra
podólogo/a
practicante/a
psicólogo/a
psiquiatra
puericultor/ora
radiólogo/a
reumatólogo/a

terapeuta
tocólogo/a
traumatólogo/a
urólogo/a
xinecólogo/a

Adxectivos

arrefriado/a [constipado/a]
cancerixeno/a
canso/a [fatigado/a]
cardíaco/a
constipado/a [arrefriado/a]
coxo/a
curable
daniño/a [nocivo/a]
débil [feble]
dérmico/a
discapacitado/a
doente [enfermo/a]
doloroso/a
dorido/a
enfermo/a [doente]
eivado/a [tolleito/a]
endémico/a
enfermizo/a
esbrancuxado/a [pálido/a]
fatigado/a [canso/a]
feble [débil]
febril
ferido/a
forte
gástrico/a
grave
hemofílico/a
hepático/a
hereditario/a
ileso/a
incurable
indemne
indisposto/a
infecioso/a
infectado/a
inmune
insalubre [insán/insá]
insán/insá [insalubre]
insomne
intestinal
leve
magoado/a [mancado/a]
mancado/a [magoado/a]
medular

mortal
nocivo/a [daniño/a]
óseo/a
pálido/a [esbrancuxado/a]
parapléxico/a
prexudicial
san/sa [saudable]
sanitario/a
saudable [san/sa]
tetrapléxico/a
tolleito/a [eivado/a]
tóxico/a
venenoso/a
vírico/a

Verbos

abafar [afogar, acorar, asfixiar]
acorar [asfixiar, afogar, abafar]
afectar
afogar [asfixiar, acorar, abafar]
agravar(se) [empeorar]
agripar(se)
aliviar
amputar [cortar]
analizar
anestesiarse
aplicar
asfixiar [afogar, acorar, abafar]
asistir
atacar
atragoar(se)
auscultar
coidar
constipar(se) [arrefriar(se)]
contaxiar
convalecer
cortar [amputar]
coser
crebar [partir, fracturar]
curar [sandar]
danar(se)
desinfectar
desmaiar(se) [esvaecer(se)]
diagnosticar
doar
doer
empeorar

Léxico

encamar
enfermar
enquistar(se)
enxesar
esberrar [espírrar]
escordar [luxar, torcer]
espírrar [esberrar]
esvaecer(se), [desmaiar(se)]
extirpar
extraer [tirar, sacar]
falecer [finar, morrer]
finar [falecer, morrer]
ferir(se) [mancar(se)]
fracturar [partir, crebar]
golsar [vomitar, trousar]
hospitalizar
incubar
inchar
infectar(se)
intoxicar(se)
inxectar
luxar [escordar, torcer]
mancar(se) [ferir(se)]
marear(se)
medicar(se)
mellorar
morrer [falecer, finar]
operar
padecer
partir [crebar, fracturar]
picar [proer]
previr
proer [picar]
queixar(se)
radiografar
receitar
respirar
restablecer(se)
sacar [extraer, tirar]
salvar(se)
sandar [curar]
sangrar
sufrir
tirar [sacar, extraer]
torcer [luxar, escordar]
trousar [vomitar, golsar]
tusir
vacinar
vomitar [golsar, trousar]
xaxuar

Actividades

1. Identifica, por escrito, as dez diferenças entre o debuxo A e o debuxo B.

Diferenzas

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

2. Selecciona entre estas palabras as que se corresponden con cada unha das definicións posteriores.

*incisivo - indemne - intanxible - intacto
insomne - invulnerable - insalubre - inmune*

- Que desenvolve medios de defensa, naturais ou adquiridos, contra un axente infeccioso ou tóxico. →
- Que non sufriu dano ou lesión a consecuencia dun suceso. →
- Que non é capaz de durmir. →
- Que non foi tocado, que non foi deteriorado. →

3. Repara no significado destes elementos léxicos de orixe grecolatina.

HEMO- → sangue	LUMBO- → costas	GASTRO- → estómago	HEPATO- → fígado
XENXIVO- → enxiva	ODONTO- → dente	DERMATO- → pel	CARDIO- → corazón
ARTRO- → articulación	RINO- → nariz	CLAUSTRO- → lugar pechado	FOTO- → luz
-ITE → inflamación	-OSE → enfermidade	-ALXIA → dor	-RRAXIA → brotar
-SCOPIA → observación	-PLASTIA → cirurxía reparadora	-FOBIA → medo	-LOXÍA → ciencia, estudo

— Define as seguintes palabras tendo en conta o anterior.

- Lumbalxia:
- Artrose:
- Claustrofobia:
- Dermatite:
- Odontoloxía:
- Gastroscopia:
- Cardioplastia:
- Hemorragia:

— Ofrece outras palabras que combinen ou posúan estes mesmos elementos léxicos.

.....

.....

.....

Actividades

A saúde e a enfermidade

4. Asocia cada verbo ao significado que lle corresponde. Formarás así seis series de sinónimos.

*perecer - operar - proer - curar - falecer - comer
golsar - picar - trousar - repoñerse - vomitar - morrer
intervir - finir - restablecerse - sandar - mellorar*

Practicar unha operación cirúrxica a alguén.		
Recuperarse progresivamente dunha doenza.	
Ter de novo saúde, deixar de ter unha doenza.		
Sentir unha sensación molesta de ardor ou comechón na pel que incita a rascarse.	
Lanzar pola boca algo que estaba no estómago.	
Deixar de vivir.

5. Relaciona, con frechas, as voces cultas de doenzas e lesións cos nomes populares que lles corresponden.

<u>Nome técnico ou culto</u>	<u>Nome popular</u>
amigdalite	negrón
constipado	bocha
ampola	arrefriado
hemorroides	almorrás
luxación	proído
influenza	anxinas
prurito	rouquén
hematoma	gripe
afonía	vexigas
varíola	escordadura

— Crea un breve texto no que introduzas, con sentido, palabras das expresións anteriores.

.....

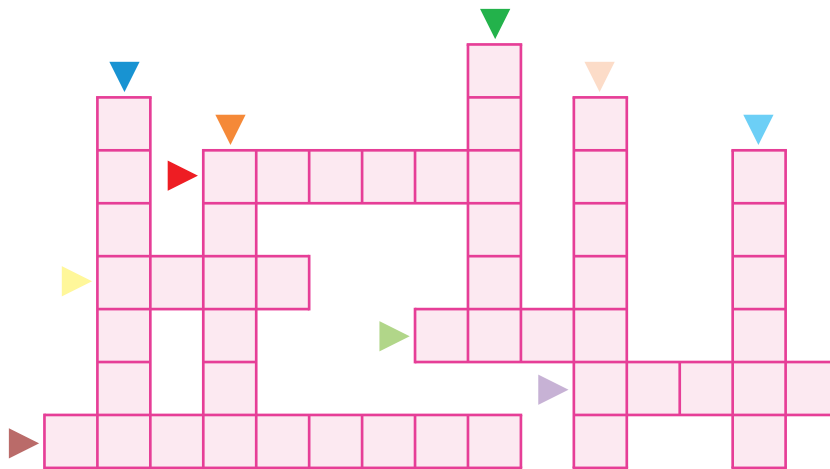
.....

.....

.....

6. Resolve este encrucillado.

▶ Lesión nos dentes que destrúe o esmalte debido a unha falta de calcio. ▶ Dor forte de cabeza. ▶ Saída repentina e con ruído do aire contido nos pulmóns, producida cando se irritan as vías da respiración. ▶ Que causa dano, prexudicial. ▶ Cesamento definitivo da menstruación coa conseguinte perda da capacidade reprodutiva.	▶ Que actúa dentro do intestino, abrandando as feces e estimulando a súa expulsión. ▶ Persoa que doa algo, en particular un órgano, sangue... ▶ Pertencente ou relativo a un virus. ▶ Relativo á febre. ▶ Enfermidade da pel que se caracteriza pola formación de espiñas e grans.

7. Reescribe estas oracións corrixindo as interferencias do castelán que conteñen.

- O doutor recetoume un medicamento para evitar que sinta vértigo.
.....
- Hai que levar a Xurxo ao médico: non para de estornudar e di que ten escalofríos.
.....
- O xogador lastimouse nun xeonllo e foi retirado do campo en camilla.
.....
- O avó non quixo poñer a vacina contra a gripe e agora leva dous días resfriado.
.....
- Esa dieta que fas é unha loucura: aiunar en días alternos ten que ser perxudicial.
.....
- Xusto onde agora teño ese grano tan grande antes tiña un arañazo.
.....
- O neno atragantouse cun anaco de algodón que collera do botiquín.
.....

Actividades

8. Asocia cada unha destas palabras co seu significado.

*febre - pulmonares - gripe - calafríos - cardíacas - arrefriado
asma - síntomas - incubación - tose - espirros - vacina - prescripción*

- Alteracións do organismo que revelan que este padece unha enfermidade. →
- Enfermidade infecciosa respiratoria, de orixe vírica, caracterizada por febre, tose, malestar, inflamación das vías respiratorias... →
- Indicación de certo tratamento ou medicamento como remedio contra unha doenza. →
- Afección leve das vías respiratorias a consecuencia da exposición á humidade e ao frío e caracterizada por tose, espirros, secrecións nasais... →
- Desenvolvemento dun organismo que produce unha enfermidade infecciosa desde que comeza a xestarse ata que se manifesta. →
- Relativas ao corazón. →
- Aumento anormal da temperatura do corpo. →
- Saída súbita e ruidosa, pola boca, do aire dos pulmóns, producida pola irritación das mucosas das vías respiratorias. →
- Expulsións bruscas e ruidosas, pola boca e polo nariz, do aire dos pulmóns por causa da irritación das mucosas nasais. →
- Relativas aos pulmóns. →
- Tremores bruscos e sensación de frío que, ás veces, acompañan a febre nunha enfermidade. →
- Substancia que, introducida no corpo, fai que este produza anticorpos contra certas enfermidades causadas por virus ou bacterias e quede inmunizado. →
- Enfermidade crónica caracterizada por unha diminución aguda da capacidade bronquial e que produce ataques de dificultade respiratoria, con tose, espasmos, sensación de afogo... →

— Usa as palabras anteriores para completar adecuadamente este texto.

Piden un especial coidado dos anciáns contra a gripe

Coincidindo co inicio das campañas de vacinación da por parte das comunidades autónomas, o Ministerio de Sanidade e Consumo recomenda a antigripal nos grupos de risco para previr a enfermidade e evitar complicacións máis graves.

Sanidade lembrou que, ao ser un proceso vírico, o tratamento con antibióticos non é eficaz e só se deben tomar baixo médica, para evitar a aparición de resistencias bacterianas.

Para a temporada 2004-2005, a Comisión de Saúde Pública do Consello Interterritorial do Sistema Nacional de Saúde fixo fincapé en que se deben mellorar as coberturas de vacinación nas persoas de 65 ou máis anos e coñecer e mellorar as coberturas de vacinación nos outros grupos de risco recomendados. Os grupos de risco aos que se lles recomenda a vacina son persoas de 65 ou máis anos de idade, nenos e adultos con enfermidades crónicas ou (incluíndo nenos con); nenos e adultos que precisasen seguimento médico periódico ou hospitalización no ano precedente.

A gripe é unha enfermidade de curso agudo. O período de é de 48 horas cunha variación entre un e sete días. Con todo, algúns dos da gripe acostuman durar entre dúas e tres semanas. Transmítese polas segregacións respiratorias a través da e os Os principais síntomas son: alta de ata 39 graos centígrados,, dor de cabeza, dores musculares, prostración, espirros, tose intensa e persistente, rinorrea, lagrimexo e farinxite leve. Durante a temporada de gripe, cuxa máxima incidencia ocorre nos meses de outono e inverno, os síntomas doutras afeccións respiratorias poden ser confundidos coa gripe, como o común.

Galicia Hoxe, 2-10-2004 (adaptación)

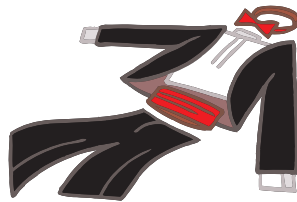
A vestimenta

Substantivos

Pezas de roupa

abrigo [gabán]
 albornoz
 americana
 anorak
 bañador
 bata
 bermudas
 bikini
 blusa [chambra]
 braga
 calza
 calzón [cirolas]
 camisa
 camiseta
 camisón
 capa
 cazadora
 chal
 chaleco
 chambra [blusa]
 chándal
 chaqué
 chaqueta
 chaquetón
 chuasqueiro
 cirolas [calzón]
 enagua
 faixa
 frac
 gabán [abrigo]
 gabardina
 gardapó
 impermeable
 levita
 mandil [mantelo]
 mantelo [mandil]
 mantón
 minisaia

muda
 pantalóns
 pixama
 polo
 poncho
 saia
 smóking

sotana
 suadoiro
 toga
 traxe
 uniforme
 vaqueiros
 vestido
 xersei
 zamarra

Obxectos e complementos

abano
 alfaia [xoia]
 alfinete
 anel [sortella]
 anteollos [lentes]
 antuca [parasol]
 apertador [suxeitador]
 babeiro
 bastón [caxato]
 boina [pucha]
 bolso
 botón de puño
 broche
 bufanda
 cadea
 calcetín [peúgo]

calzador
 carteira
 caxato [bastón]
 chapeu [sombreiro, pucho]
 chistera
 cinta [fita]
 cinto
 cofia [touca]
 colar
 cueiro
 diadema
 faldriqueira
 fita [cinta]
 fular
 fungo
 gorra
 gorro
 gravata
 gravata de lazo
 guante [luva]
 lentes [anteollos]
 liga
 ligueiro
 luva [guante]
 manopla
 medias
 moedeiro [portamoedas]
 pamela
 pano da cabeza
 pano da man
 parasol [antuca]
 paraugas
 pasamontañas
 pendente
 perruca
 peúgo [calcetín]
 pinza
 portamoedas [moedeiro]
 prendedor
 pucha [boina]

pucho [sombreiro, chapeu]
 pulseira
 reloxo
 sombrero [chapeu, pucho]
 sortella [anel]
 suxeitador [apertador]
 tirante
 touca [cofia]
 veo
 viseira
 xoia [alfaia]

Partes de pezas de roupa e de complementos

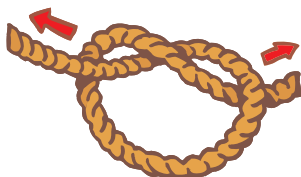
aba
 abelorio [doa]
 basta [dobra]
 botoeira [ollal]
 botón
 bragueta [petrina]
 broche
 calcañar
 capucha

carapucha
 cintura
 cobadeira
 colo
 cremalleira
 doa [abelorio]
 dobra [basta]
 embozo
 escote
 farrapo
 fibela

Léxico

forro
lapela [solapa]
lazada [lazo]
lazo [lazada]
manga
mendo [remendo]
nó

ollal [botoeira]
ombreira
perna [perneira]
perneira [perna]
pespunto
peto
petrina [bragueta]
puño
remendo [mendo]
solapa [lapela]
talón
xeonlleira
zurcido

Calzado

alpargata
bota
botina
catiúsca
chancleta
chinela
galocho [zoco]
mocasín
pantufla
sandalia
tenis
zapatilla
zapato
zoca
zoco [galocho]

Partes do calzado

agulleta [ferrete]
amalló [cordón]
biqueira [punteira]
calcañeira [calcaño]
calcaño [calcañeira]
cana

contraforte
copete [lingüeta]
cordón [amalló]
empeña
ferrete [agulleta]
illó
lingüeta [copete]
piso [sola]
plataforma
punteira [biqueira]
sola [piso]
taco [tacón]
tacón [taco]
tapa

Tipos de tecidos

algodón
coiro
encaixe
felpa
la
liño
muselina
nailon
pana
poliéster
raso
satén
seda
tafetá
tergal
tule
veludo

Adxectivos

aberto/a
abrigoso/a
amplio/a [folgado/a]
anticuado/a
apertado/a
áspero/a
aveludado/a
axustado/a [cinguido/a]
barato/a
brillante [relucente]
caro/a
chamativo/a
cinguido/a [axustado/a]
confortable
cotroso/a [goldrento/a]

cumprido/a [longo/a]
curto/a
discreto/a
dondo/a [suave]
elegante
engurrado/a
esfarrapado/a [farrapento/a]
espido/a [nu/núa]
estampado/a
estreito/a
extravagante
farrapento/a [esfarrapado/a]
fino/a
folgado/a [amplio/a]
goldrento/a [cotroso/a]
grande
limpo/a
liso/a
livián/liviá [lixeiro/a]
lixeiro/a [livián/liviá]
longo/a [cumprido/a]
moderno/a
multicolor [policromo/a]

novo/a
nu/núa [espido/a]
opaco/a
pasado/a
pechado/a
pequeno/a
pesado/a
plisado/a
policromo/a [multicolor]
precioso/a
raiado/a
raído/a
raqúitico/a
rechamante
relucente [brillante]
repasado/a
satinado/a

sinxelo/a
solto/a
suave [dondo/a]
sucio/a
sufrido/a
transparente
usado/a
vaporoso/a
vello/a
vistoso/a
vulgar
xusto/a

Verbos

abatar
abotoar
abrochar
abrigar
abrillantar [lustrar, puír]
acaer [sentar, quedar]
acicalar(se) [enfeitar(se)]
acurtar
adobiar [adornar]
adornar [adobiar]
afrouxar
alongar
amalloar
amañar [arranxar]
amidonar
anoar [atar]
apertar
arranxar [amañar]
arremangar(se) [refucir(se)]
atar [anoar]
ataviar
axustar [cinguir]
bordar
calcetar
calzar
cepillar
cinguir [axustar]
combinar [conxuntar]
conxuntar [combinar]
cortar
coser
denudar(se) [espír(se)]
desabotoar
desabrochar
desanoar [desatar]

desatar [desanoar]
 descalzar
 descoser
 deseñar
 distinguir
 dobrar [pregar]
 encoller [tupir]
 enfeitar(se) [acicalar(se)]
 enfiar
 engurrar
 ensuciar [luxar, manchar]

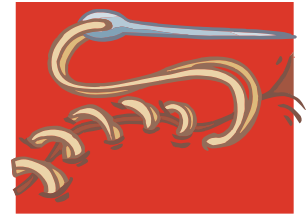

enxugar [secar]
 esfiañar [esfiar]
 esfiar [esfiañar]
 esgazar [rachar]
 espir(se) [denudar(se)]
 estirar
 estrear
 fiar
 forrar
 ganduxar
 lavar
 limpar
 lustrar [puír, abrillantar]
 luxar [ensuciar, manchar]
 manchar [ensuciar, luxar]

mendar [remendar]
 mudar(se)
 pasar o ferro
 pespuntar
 plisar
 pregar [dobrar]
 probar
 puír [abrillantar, lustrar]
 quedar [sentar, acaer]
 rachar [esgazar]
 recortar
 refucir [arremangar]
 rematar
 remendar [mendar]
 repasar

Léxico

romper
 secar [enxugar]
 sentar [acaer, quedar]
 servir
 tecer
 tinguir
 tupir [encoller]
 vestir
 zurcir

A vestimenta

Actividades

1. Agrupa e ordena as sílabas de cada cor ata formar o nome dos seis elementos do vestiario (pezas de roupa, calzado, complementos...). Despois asocia cada un destes elementos coas súas partes.

pan de to ro cha za a co to som
 que brei pa lar ca lóns cin ta ta

<u>Parte</u>	<u>Elemento</u>
lapela
elo
peto
sola
fibela
doa
aba

— Crea oracións combinando as parellas de palabras que acabas de formar.

-
-
-
-
-
-
-

3. Localiza na sopa de letras as palabras que designan as partes da bota que quedan por nomear. Logo completa adecuadamente o debuxo.

B	O	Z	U	S	A	L	L	U
I	C	S	U	E	D	R	I	H
Q	U	O	Z	B	O	S	T	O
U	I	L	R	L	E	G	R	A
E	C	A	L	C	A	Ñ	O	S
I	X	A	U	T	H	U	P	L
R	M	O	L	S	A	E	G	O
A	L	I	N	G	Ü	E	T	A
F	R	A	V	U	X	O	I	E

4. Resolve estas adiviñas.

O meu ser nun punto empeza e nun punto ha acabar; se din o meu nome enteiro, metade aínda ha faltar.

Ten copa e non para tomar; ten alas e non para voar.

Que cousa é que cando está atada anda montes e moreas, e cando está desatada está parada?

.....

.....

.....

5. Identifica os oito verbos relacionados coa vestimenta que ofrecemos deseguido. Para iso terás que descubrir a cor que representa cada vogal.

a → e → i → o → u →

b t o r

t p r

p s r

n x g r

d o s t n g o r

l o x r

r o f o c r

c n g o r

— Usa os verbos anteriores para completar adecuadamente estas oracións.

- Non metas na lavadora esa camisa porque vai e despois quedarache pequena.
- Con algo o vestido á cintura, xa que che quedará perfecto.
- Vou o gabán porque vén un vento frío do demo.
- Non xogues con esa pelota enlamada porque vas o pantalón novo.
- Non pensaba que o xersei vermello fose Agora xa é rosa.
- Despois de as mangas da camisa, púxose a preparar a masa da empanada.
- Poñede a vosa roupa a , que está toda mollada.
- Voulle o ferro a esa blusa chea de engurras.

Actividades

A vestimenta

6. Relaciona, con flechas, cada adxectivo da esquerda co seu sinónimo e co seu antónimo.

	<u>Sinónimo</u>	<u>Antónimo</u>
cinguido	nu	incómodo
lixeiro	dondo	pesado
chamativo	livián	vestido
suave	axustado	anticuado
cómodo	vistoso	frouxo
longo	actual	discreto
espido	confortable	curto
moderno	cumprido	áspero

— Crea un texto breve no que introduzas, con sentido, algúns dos adxectivos anteriores.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Explica cal é o significado destes refráns e indica unha situación en que poderías utilizar cada un.

O que do alleo se viste, na rúa o ispen.

- Significado:
- Situación:

Quen se viste de ruín pano, dúas veces viste ao ano.

- Significado:
- Situación:

Vestir a uso, calzar a gusto.

- Significado:
- Situación:

Viste un ladrón e parecerache un señor.

- Significado:
- Situación:

Actividades

A vestimenta

10. Reescribe estas oracións corrigindo os castelanismos que conteñen.

- Ela viuno chorando e ofreceulle un pañuelo que levaba no bolsillo.

.....

- Vou planchar a miña minifalda verde, que está chea de arrugas.

.....

- Teño que hilvanar as dobras dos pantalóns de lino, que me quedan grandes.

.....

- Despois de lle quitar o pañal, o bebé quedou desnudo.

.....

11. Le detidamente este texto e completa a táboa con palabras tiradas del.

Don Laureano Saco, o cura párroco, é un home ben curioso. Mentres come, fala sen parar e conta anécdotas e sucedidos, discute, engole as viandas e envía chopes de viño sen pechar a boca. Aínda así está fraco, moi fraco, coma se pasase fame todo o ano e se estivese desquitando agora, cousa que, xaora, non é certa. Seica sempre traga así e berra así. Veu montado nunha burra, coa súa sotana vella e raquítica, chea de mendos e cotrosa; por baixo dela, que lle queda curta, uns pantalóns de pana dos que se ven as dobras raídas e por riba dela o abrigo goldrento. Do colo do abrigo, por baixo da caluga, colga o paraugas negro, grande, con varas grosas, que trouxo por se chovía. Calza botas de coiro e leva, por fóra da sotana, unha bufanda amarela anoada ao pescozo. Cóbrese cunha pucha enorme, que non saca nin para xantar. O que tira, en cambio, é un pano da man que leva atado desde a queixada, que é moi grande e sobresaínte, sobre as meixelas e sobre a cabeza, supoño que para que o vento non lle arrinque a boina.

Xosé Miranda, *Pel de lobo*

Substantivos					Adxectivos
Pezas de roupa	Partes das pezas de roupa	Obxectos e complementos	Calzado	Tipos de tecidos	
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A familia

Substantivos

afillado/a
 antepasado/a [devancei-
 ro/a]
 avó/oa
 bebé
 bisavó/oa

bisneto/a
 cabeza de familia
 comadre
 compadre
 concuñado/a
 consogro/a
 consorte [cónxuxe]
 cónxuxe [consorte]
 cuñado/a
 curmán/curmá
 esposa [muller, dona]
 esposo [marido, home]
 devanceiro/a [antepasa-
 do/a]
 divorciado/a
 dona [esposa, muller]
 familiar [parente]
 fillastro/a
 fillo/a
 herdeiro/a
 home [marido, esposo]
 irmán/irmá
 madrastra
 madriña
 mai [madre, mamá, nai]
 mamá [nai, mai, madre]
 marido [esposo, home]
 medio irmán/irmá

morgado/a [vinculeiro/a]
 muller [dona, esposa]
 nai [mai, mamá, madre]
 neto/a
 nora
 orfo/a
 padrasto/a
 padre [pai, papá]
 padriño/a
 pai [papá, padre]
 papá [pai, padre]
 parella
 parente [familiar]
 primo/a
 primoxénito/a
 prometido/a
 proxenitor/ora
 separado/a
 sobriño/a
 sogro/a
 tataraneto/a
 tataravó/oa
 tío/a
 tío/a avó/oa
 titor/ora
 vinculeiro/a [morgado/a]
 viúvo/a
 xemelgo/a
 xenro

Adxectivos

achacoso/a
 achegado/a
 acolledor/ora [hospitalla-
 rio/a]
 adúltero/a
 anenado/a
 avellado/a [avellentado/a]
 avellentado/a [avellado/a]
 bastardo/a
 caduco/a
 casadeiro/a

casado/a
 célibe [solteiro/a]
 chocho/a
 civilizado/a
 colectivo/a
 consanguíneo/a
 consentido/a
 conxénito/a
 conxugal [matrimonial,
 marital]
 cortés [educado/a]
 cuspidor/a [xarado/a]
 decrépito/a
 educado/a [cortés]
 entrego/a
 familiar
 farruco/a [rufo/a]
 feliz
 filial
 fraternal
 fraterno/a
 hereditario/a
 hospitalario/a
 [acolledor/ora]
 ilexítimo/a [espurio/a]
 incorrecto/a
 infantil [pueril]
 infeliz
 insociable
 lactante

lonxevo/a
 maior
 marital [conxugal, matri-
 monial]
 maternal
 materno/a
 matrimonial [marital, con-
 xugal]

mullereiro
 namorado/a
 natural
 necrolóxico/a
 nupcial
 parturiente
 paternal
 paterno/a
 prematuro/a
 primíparo/a
 putativo/a
 retirado/a [xubilado/a]
 rufo/a [farruco/a]
 senil
 setemesiño/a
 sociable
 solteiro/a [célibe]
 solteirón/ona
 vedraño/a
 xarado/a [cuspidor/a]
 xenético/a
 xubilado/a [retirado/a]
 xuvenil

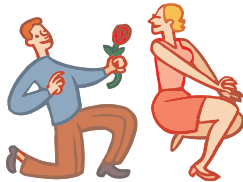
Verbos

acoller
 adoptar [porfillar]
 afillar [apadriñar - amadriñar]
 aleitar
 aloumiñar
 amadriñar [afillar]
 amigar(se) [avir(se), recon-
 ciliar(se)]
 anovar [rexuvenecer]
 apadriñar [afillar]
 apelidarse
 apreciar [estimar]
 asemellar(se) [parecer(se),
 imitar(se)]
 atuar
 avellar [avellentar, envelle-
 cer]
 avellentar [avellar, envelle-
 cer]

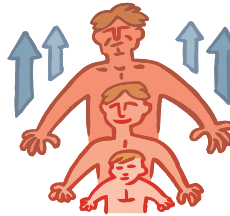
Léxico

avir(se) [reconciliar(se),
amigar(se)]
casar [desposar(se)]
celebrar [festexar]
chamarse
chochear
compadecer(se) [condoer-
(se)]
comprometer(se)
concebir
condoer(se)
[compadecer(se)]
consentir
convidar [invitar]
convivir
conxeniar
cortexar [galantear]
crecer [medrar]
criar
dar a luz
declararse
descender
desherdar

desposar(se) [casar]
divorciar(se)
educar [formar, instruír]
emparentar
enloitar(se)
entenderse
enterrar [soterrar, sepultar,
inhumar]
envellecer [avellar, envelle-
cer]
enviuvar
estimar [apreciar]
exhumar
facer anos
felicitar
festexar
formar [educar, instruír]
galantear [cortexar]

herdar
imitar(se) [parecer(se), ase-
mellar(se)]
inhumar [soterrar, sepul-
tar, enterrar]
instruír [educar, formar]
invitar [convidar]
madurar
mamar
medrar [crescer]

mocear
morrer [falecer, finar]
nacer [vir ao mundo]
namorar(se)
parecer(se) [imitar(se), ase-
mellar(se)]
parir [dar a luz]

participar
poñerse a mal
porfillar [adoptar]
presentarse
reconciliar(se) [amigar(se),
avir(se)]
relacionar(se)
respectar
retirar(se) [xubilar(se)]
rexuvenecer [anovar]
separar(se)
sepultar [inhumar, sote-
rrar, enterrar]
soterrar [inhumar, sepul-
tar, enterrar]
testar
tutelar
xubilar(se) [retirar(se)]
xuntar(se)

Actividades

1. Localiza nesta sopa de letras seis adxectivos referentes ás relacións de parentesco.

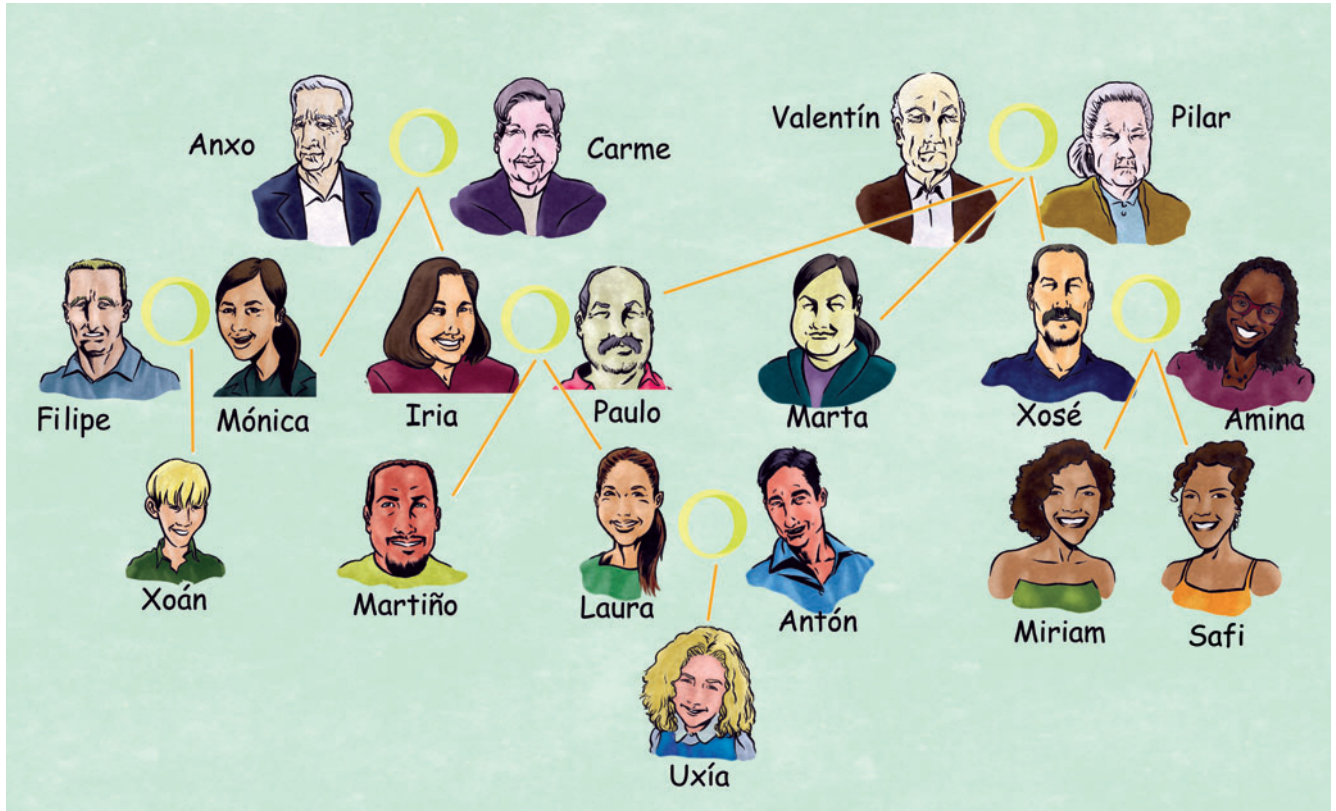
F	C	O	N	X	U	G	A	L	U	D
L	A	B	R	O	X	E	R	M	L	N
E	V	M	N	U	P	C	I	A	L	O
R	A	P	I	A	R	F	I	T	R	I
Q	U	E	S	L	U	L	R	E	L	X
H	E	R	E	D	I	T	A	R	I	O
A	L	B	O	F	U	A	S	N	U	B
C	E	S	T	A	E	U	R	O	E	A

— Escribe unha oración con cada un dos adxectivos anteriores.

-
-
-
-
-
-

2. Repara no seguinte gráfico que representa a árbore xenealóxica da familia de Uxía. Despois completa adecuadamente os enunciados.

Carme é	de Uxía.	é sogro de Iria.
Iria é	de Paulo.	é curmán de Martiño.
Laura é	de Martiño.	é bisneta de Pilar.
Miriam é	de Valentín.	é tía de Safi.
Uxía é	de Martiño.	é xenro de Carme.
Paulo é	de Mónica.	é curmá de Xoán.
Anxo é	de Paulo.	é consogra de Pilar.
Xosé é	de Marta.	é nora de Valentín.
Amina é	de Miriam.	é fillo de Iria.
Filipe é	de Paulo.	é avó de Uxía.

3. Investiga e explica en que consisten estas relacións de parentesco.

- Medio irmáns →
- Irmáns de leite →
- Irmáns xemelgos →
- Irmáns siameses →
- Irmáns políticos →

Actividades

4. Subliña a palabra que corresponde a cada definición.
- Fillo que herda todos os bens da familia. → *vinculeiro* - *proxenitor* - *fillastro*
 - Dar de mamar a un bebé. → *enloitar* - *testar* - *aleitar*
 - Que naceu co individuo que o posúe, que non é adquirido posteriormente. → *primoxénito* - *necrolóxico* - *conxénito*
 - Tratar de ti a alguén. → *chamar* - *atuar* - *tutelar*
 - Relativo á vellez ou propio dela. → *rufo* - *senil* - *célibe*
 - Ter as facultades mentais debilitadas, xeralmente por trastornos propios da idade avanzada. → *mocear* - *condoerse* - *chochea*

— Crea un breve texto no que introduzas, con sentido, as palabras correctas subliñadas.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Identifica o sinónimo que corresponde a cada un dos seguintes verbos. Para facelo terás que descubrir a consoante representada por cada cor.

● → ● → ● → ● → ● →
● → ● → ● → ● → ● →

		<u>Sinónimos</u>		<u>Sinónimos</u>
invitar	→ o i a e a	→	adoptar	→ o i a a
avellentar	→ e e e e e	→	crecer	→ e a a
reconciliarse	→ a i e e	→	educar	→ o a a
compadecerse	→ o e o e e	→	estimar	→ a e i a

6. Explica que queren dicir, na túa opinión, os seguintes refráns e ditos populares.

O amigo, escollido; o irmán, como é vido.

• Significado:

Entre pais e irmáns non metas as mans.

• Significado:

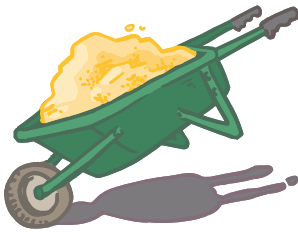
Mentres estou coa nai, non podoo estar coa filla.

• Significado:

A vivenda

Substantivos**Construción da casa**

alicerces [cimentos]
 area
 barracón
 bloque
 cachote
 carreta [carretilla]
 carretilla [carreta]

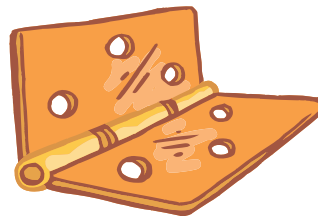
cascallo [entullo]
 cemento
 cimentos [alicerces]
 cinta [fita]
 colector de cascallo
 elevador
 entullo [cascallo]
 escada [escala]
 escala [escada]
 estada
 esteo [pontón, puntal, ten-temozo]
 firme [pavimento]
 fita [cinta]
 formigón
 formigoneira
 guindastre
 ladrillo
 maseira
 montacargas
 pavimento [firme]
 pedra
 placa
 polea [roldana]
 pontón [puntal, esteo, ten-temozo]

puntal [esteeo, pontón, ten-temozo]
 rede de protección
 roldana [polea]
 silo
 tella
 tentemozo [puntal, esteo, pontón]
 trabe

A casa por fóra

alboio [alpendre]
 aldraba [batedor, chamador, petador]
 alpendre [alboio]
 antena
 antepeito [peitoril]
 azotea [eirado, terraza]
 balaústre
 balcón
 batedor [aldraba, chamador, petador]
 batente
 beirado
 beiril
 bisagra [palmela, gonzo]
 bocal
 bufarda [fachinelo]
 cabazo [hórreo, piorno]
 cachote
 caixa do correo
 campaña
 cancela
 canlón
 caravilla [cavilla]
 catavento [viraventos]
 cavilla [caravilla]
 cerradura [pechadura, fechadura]
 chamador [batedor, petador, aldraba]
 cheminea
 claraobio [lumieira]

contra [contraventá]
 contraforte [machón]
 contraporta
 contraventá [contra]
 cornixa
 corte
 cristal [vidro]
 cubrición [lumieira, lintel, padieira]
 eirado [azotea, terraza]
 enreixado
 escada [esqueira]
 escaleira
 escalinata
 esqueira [escada]
 fachada
 fachinelo [bufarda]
 fechadura [cerradura, pechadura]
 ferrollo [pasador]
 fiestra [ventá, xanela]
 gateira [poxigo, trapela]
 gonzo [palmela, bisagra]

gradicela
 hórreo [cabazo, piorno]
 lastra [lousa]
 limiar [soleira]
 lintel [cubrición, lumieira, padieira]
 lousa [lastra]
 lousado
 lumieira [claraobio]
 lumieira [cubrición, lintel, padieira]
 machón [contraforte]

manubrio [picaporte]
 marco
 montante
 padieira [cubrición, lintel, lumieira]
 palmela [bisagra, gonzo]
 pararraios
 pasador [ferrollo]
 patín
 pechadura [cerradura, fechadura]
 peitoril [antepeito]
 persiana
 petador [aldraba, batedor, chamador]
 picaporte [manubrio]
 pilastra
 pinche
 piorno [hórreo, cabazo]
 poio
 porta
 portal
 portón
 poxigo [gateira, trapela]
 reixa
 rocho
 sebe
 solaina
 soleira [limiar]
 soportal
 sumidoiro
 tapia
 tarabelo
 tellado
 terraza [eirado, azotea]
 timbre
 topete [tornachuvias]
 tornachuvias [topete]
 tornaventos
 tranqueiro
 trapela [gateira, poxigo]

Léxico

valado [valo]
valo [valado]
varanda
ventá [fiestra, xanela]
vertente
vidreira
vidro [cristal]
viraventos [catavento]
xamba
xanela [fiestra, ventá]
xardín

A casa por dentro

adega [bodega]
alcoba [dormitorio, cuarto]
andar [planta]
arquitrabe
ascensor
aseo [cuarto de baño]
azulexo
banzo [chanzo, paso]
bodega [adega]
cambota
chan
chanzo [banzo, paso]
cheminea
cociña
columna
comedor
corredor
corte
cuarto [peza, estancia]
cuarto [dormitorio, alcoba]
cuarto de baño [aseo]
cubrición [lintel, lumieira, padieira]
descanso [relanzo]
despensa
dormitorio [alcoba, cuarto]
escaleira
esquina [recanto]
estancia [cuarto, peza]
faiado [faio]
faio [faiado]
fogar [lar, lareira]
friso
galería
gramalleira
lar [lareira, fogar]
lareira [lar, fogar]

medianeira [medianil]
medianil [medianeira]
parede
pasamáns
paso [chanzo, banzo]
peza [cuarto, estancia]
pontón
piar
piso
planta [andar]
planta baixa
recanto [esquina]
recibidor
relanzo [descanso]
rodapé [zócolo]
salón
salón comedor
sobrado
soto
tabique
teito
teitume
trabe [viga]
viga [trabe]
zócolo [rodapé]

Cociña: utensilios

abrelatas

aceiteira
azucreiro
baeta
bandexa
báscula
billa
bote
botella

cacharro [tarro]

caldeiro do lixo
cazarola [cazola]
cazo
cazola [cazarola]
coador
coitelo
copa
crebanoces
cuberto
culler
culleriña
cullerón [garfelo]
cunca
embude [funil]
ensaladeira
escarvadentes
eskorredoiro
escumadeira
estropallo
filloeira
fogón
fonte
friameira
froiteiro
funil [embude]
gardamanteis
garfelo [cullerón]
garfo
grella
louza
mandil [mantelo]
manopla
mantel
mantelo [mandil]
mazo
mesado
morteiro
ola [pota]
ola de presión
oveira
paella
paneira
pano [trapo]
pano de mesa
pasador de puré
pementeira
pinzas
pota [ola]

pote
prato chan
prato fondo [prato sopeiro]
prato de sobremesa
prato sopeiro [prato fondo]
pousavazos
pucheiro
queixeira
relador
rolo
rolla [tapón]
sacarrollas
saleiro
salseira
sopeira

táboa
talladeira
tapadeira [testo]
tapón [rolla]
tarro [cacharro]
termo
tesoiras
testo [tapadeira]
teteira
tixola
trapo [pano]
trinchante
vaixela
vasilla
vaso
vertedoiro
vinagreira
xerra

Cociña: mobles

alzadeiro [cunqueiro]
armario [despensa]
artesa [maseira]
banqueta
botelleiro
cadeira
cantareiro
chineiro

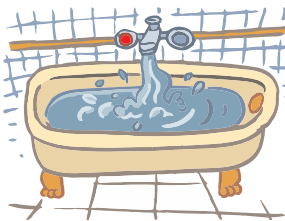
cunqueiro [alzadeiro]
despensa [armario]
hucha
lacena
maseira [artesa]
mesa
tallo

Cociña: electrodomésticos

acendedor [chisqueiro]
batedor
cafeteira
chisqueiro [acendedor]
cociña
conxelador
espremedor
extractor
fervedor
fornelo
forno
frigorífico [neveira]
frixideira
iogureira
lavalouza
licuadora
microondas
muiño do café
neveira [frigorífico]
picadora
quentador
relador
sandwicheira
torrador
xeadeira

Cuarto de baño: mobles e pezas

alfombra de baño
azulexos
bañeira

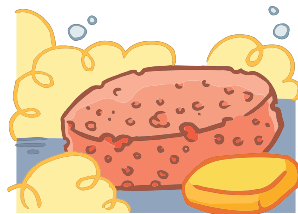

baño
bidé
billa
biombo

cadea
cisterna
cortina
desaugadoiro
ducha
espello
inodoro [váter]
lavabo
portarrolos
tapón
toalleiro
vasoira do inodoro
váter [inodoro]
xaboeira

Cuarto de baño: utensilios e electrodomésticos

báscula
brocha
caixa de urxencias
cepillo das uñas
cepillo do pelo
cepillo dos dentes
coitela [folla]
dentífrico
depiladora
desodorizante
escuma de afeitar
esponxa

estoxo de aseo [necesar]
folla [coitela]
loción
máquina de afeitar
maquiniñas de afeitar
necesar [estoxo de aseo]
ouriñal [penico]
papel hixiénico
pasta dos dentes
peite
penico [ouriñal]
secador de man
toalla
xabón
xampú
xel

Cuarto de servizo: utensilios e accesorios

caldeiro
canastro
deterxente
escada
fregona
lavadoiro
lixivia
pano
pinzas
plumeiro
prendedores
recollector do lixo
suavizante
táboa de pasar
tendal [trandeira]
trandeira [tendal]
vasoira

Cuarto de servizo: electrodomésticos

aspirador [aspiradora]
aspiradora [aspirador]
enxugadora [secadora]
ferro de pasar
lanterna
lavadora
secadora [enxugadora]

Dormitorio: utensilios e accesorios

alfombra
almofada [cabezal]
almofadón
cabezal [almofada]
cobertor
colcha
colchón
cortina
coxín
edredón
espertador
funda
lámpada
manta
percha
persianas
plafón
quinqüé
saba

Léxico

tulipa
xergón
xoieiro

Dormitorio: mobles

armario [roupeiro]
armario de parede
berce
biombo
butaca
cadeira
caixón [gabeta]
cama
cómoda
coqueta
espello
estante [andel]
gabeta [caixón]
mesa de cabeceira [mesa de noite]
mesa de noite [mesa de cabeceira]
roupeiro [armario]
tallo
toucador

Salón comedor: utensilios e accesorios

altofalante
cadea musical
cadro
candeeiro
cinzeiro
cortina
coxín
cristalaría
cubertaría
floreiro
leña
parafaíscas [paramuxicas]
paramuxicas [parafaíscas]
puf
reloxo de parede
revisteiro
tapete
televisión

vídeo

Salón comedor: mobles
andel [estante]

Léxico

A vivenda

aparador
bufete
butaca
cadeira
canapé
cantoneira
cheminea
chineiro
diván
estante [andel]
lámpada de mesa

lámpada de pé
librería
mesa de centro
mesa de comedor
mexedor
moble bar
moble de parede
sofá
sofá cama
terno [tresillo]
tresillo [terno]
velador
vitrina

Adxectivos

abandonado/a

aberto/a
aireado/a
alugado/a
amplo/a [espazoso/a]
asollado/a [solleiro/a]
avesío/a [sombrio/a]
cerrado/a
claro/a
cómodo/a [confortable]
deshabitado/a
desocupado/a
deteriorado/a
escuro/a
espazoso/a [amplo/a]
estreito/a
habitado/a
libre
lúgubre
luminoso/a
novo/a
ocupado/a
ruidoso/a
ruinoso/a
solleiro/a [asollado/a]
sombrio/a [avesío/a]
vello/a

Verbos

abrir
acender [prender]
alicerzar [cimentar]
alisar

aloxar[se]
alugar
amañar [arranxar]
apagar
aparafusar
apisoar
apontoar [estear, apuntalar]
apuntalar [estear, apontoar]
arranxar [amañar]
atancar
avariar [estragar]
azulexar
bater [petar, chamar]

brunir [puír]
calear [encalar]
carretar
cerrar [pechar, fechar]
chamar [bater, petar]
cimentar [alicerzar]
construír
curvar [empenar, pandar]
derrubar [derruír]
derruír [derrubar]
embaldosar
empenar [curvar, pandar]

encalar [calear]
entornar
entreabrir
estear [apontoar, apuntalar]
estragar [avariar]
desafiuzar
deshabitar
fechar [pechar, cerrar]
gornecer [guarnecer]
guarnecer [gornecer]
habitar
ladrillar
levantar
pandar [curvar, empenar]
pavimentar
pechar [cerrar, fechar]
petar [bater, chamar]
pintar
prender [acender]
puír [brunir]
recebar
retellar
timbrar
tradear
vernizar

Actividades

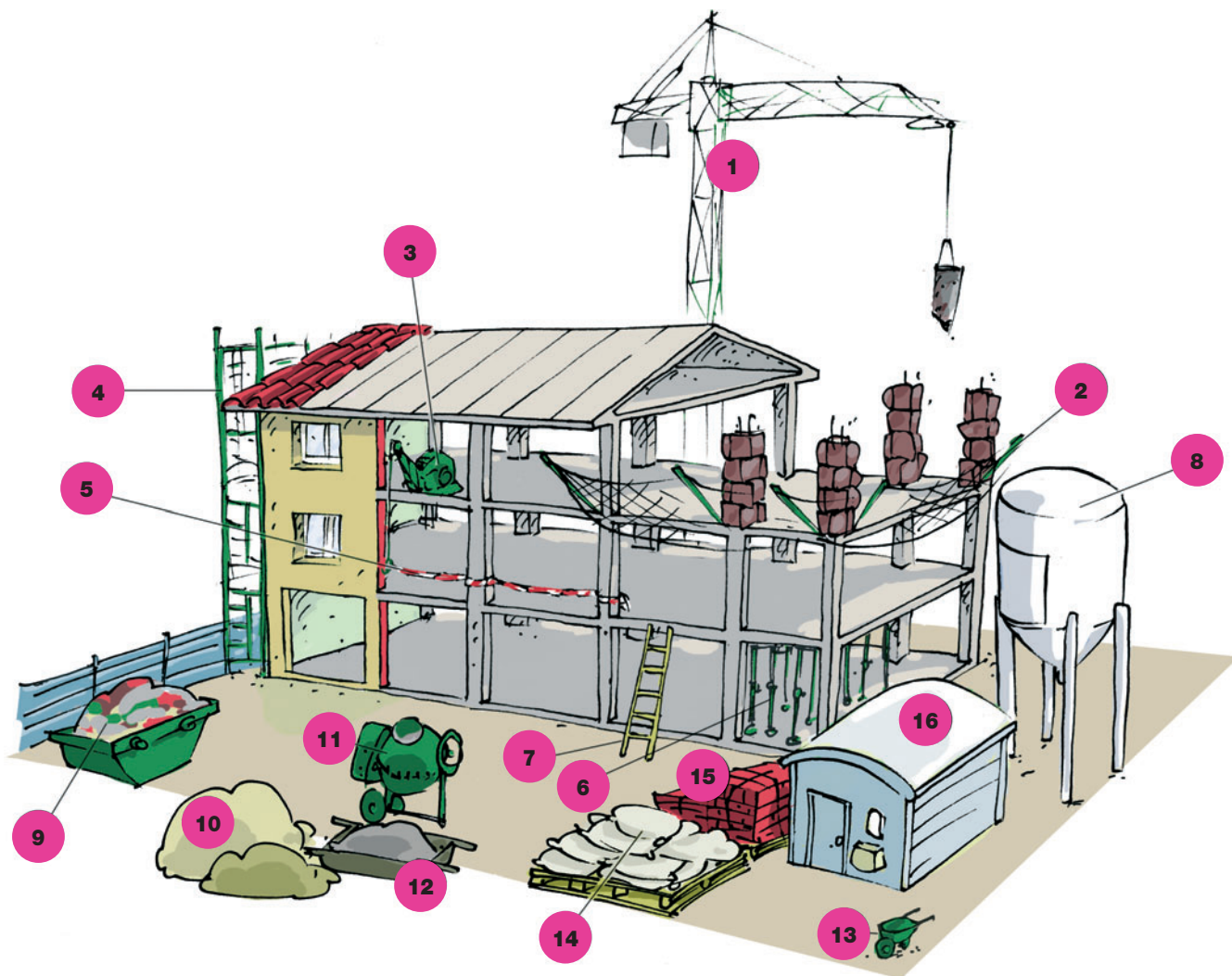
1. Selecciona entre estas palabras as que se corresponden con cada unha das definicións posteriores.

*escaldazo - escaleira - esquimó - esqueira - escalada
escalinata - escalope - escaleno - escafandro - escada*

- Construción formada por unha serie de pasos ou chanzos que serve para subir ou baixar por ela. →
- Serie de escaleiras, máis ou menos monumental, normalmente con balaústres e construída na entrada ou no vestíbulo dun edificio. →
- Escaleira de man formada por dúas barras paralelas, ligadas por travesas que serven de chanzos. →
- Escaleira rústica que se fai nun cómaro ou nun valo con pedras salientes ou pequenos buracos. →

2. Localiza na sopa de letras silábica as palabras que designan as partes numeradas desta casa en construción. Despois asocia cada parte ao seu número.

A vivenda

LI	OU	TO	GUIN	A	PUN	AM	FOR	PO
XO	MEN	ZA	RE	DAS	RUS	TAL	MI	E
CE	FRI	A	DE	ES	TRE	AS	GO	LE
CO	LEC	TOR	DE	CAS	CA	LLO	NEI	VA
LA	VOU	BA	PRO	CIN	RRE	DA	RA	DOR
DRI	AN	RRA	TEC	CHU	TA	SEI	ÑU	GA
LLO	PU	CON	CION	ES	MA	SI	LO	EU

1.	5.	9.	13.
2.	6.	10.	14.
3.	7.	11.	15.
4.	8.	12.	16.

Actividades

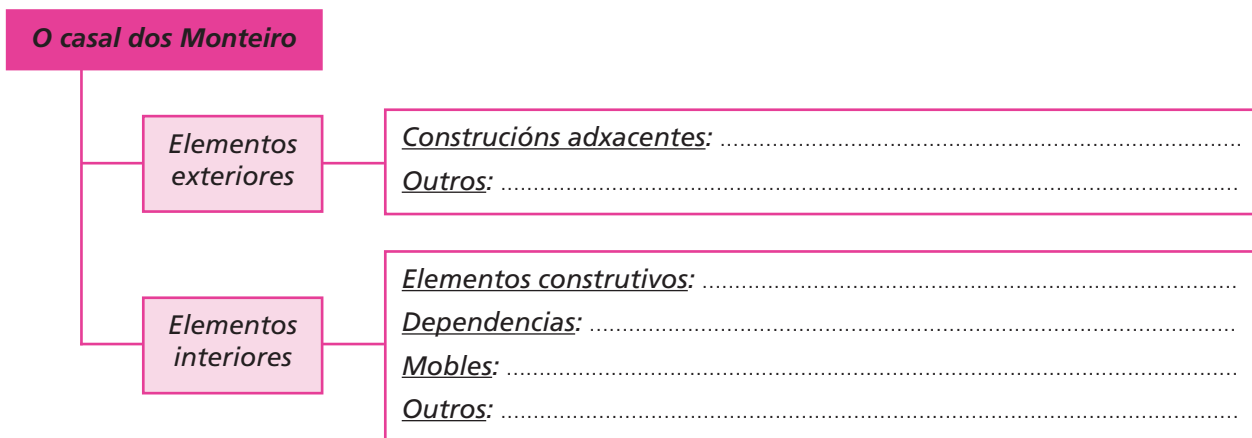
3. Le este texto e completa o esquema que che ofrecemos sobre os elementos e as partes da casa que se describen nel.

A Carballeira é un lugar da parroquia de Riba, no concello da Laracha. Ata alí chega unha pista estreita e desigual que se detén no vello casal dos Monteiro e empalma cun camiño de carros que se parte máis adiante cara á carballeira dos Monteiro e cara ao val de Riba.

O casal é un edificio de pedra de cantería con dous andares. No inferior están a cociña coa lareira, a corte para as vacas e un forno para facer o pan que xa hai anos abandonou o seu uso primeiro. Arriba, os dormitorios, de camas anchas cubertas por colchas de liño branco; un comedor presidido por un relevo prateado da Última Cea e algunhas fotos vellas e repintadas, cunha mesa grande de castiñeiro no centro da peza; e un cuarto de baño. Desde un extremo do corredor sóbese para o faiado, onde non hai máis ca teas de araña, anacos de tella e as trabes e puntais de madeira encouzada que sosteñen o tellado.

Fóra, do lado da corte, un alpendre tamén de pedra, onde se garda a herba seca desde o chan ata a cuberta; leña para o lume, o carro das vacas... Das súas paredes de táboas penduran toda sorte de ferramentas, aparellos e curiosidades en espera de atopar algún uso efectivo. Fronte á fiestra da cociña, o lavadoiro; e máis aló, da outra banda do alpendre, o cabazo e a horta arrodeada por unha muralla cuberta de hedra e de silvas.

Xurxo Borrazás, *Criminal*

4. Reescribe estas oracións corrixindo os castelanismos que conteñen.

- Os obreiros que subiron ao andamio están a montar os canalóns da casa.

.....

- Meu avó ten que descansar no rechán da escaleira porque os peldaños son moi altos.

.....

- Abre a nevera e colle o xamón que hai na fiambreira.

.....

- Deixaches aberto o grifo do lavabo e o bote de desodorante sen tapar.

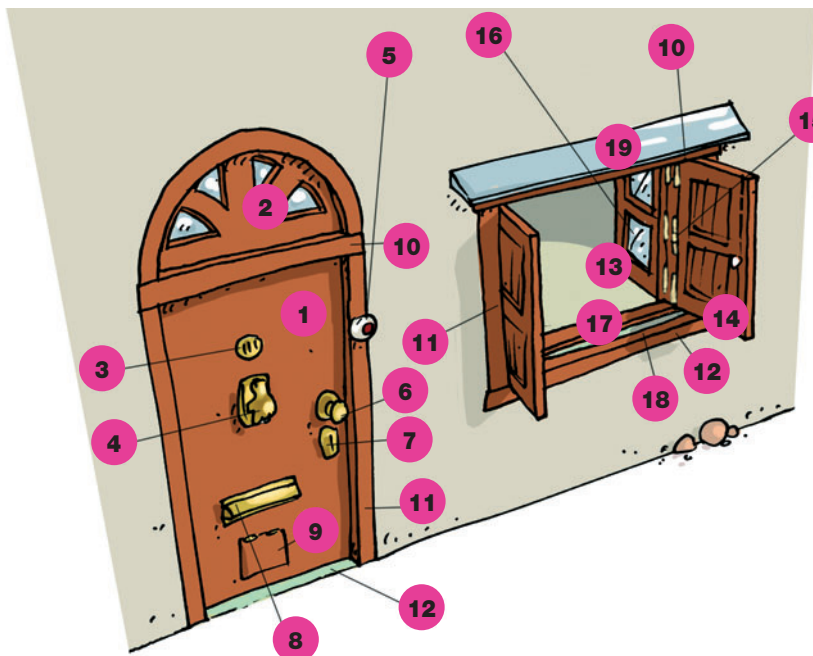
.....

- Hai que lavar esas tazas á man porque o lavavaxillas está avariado.

.....

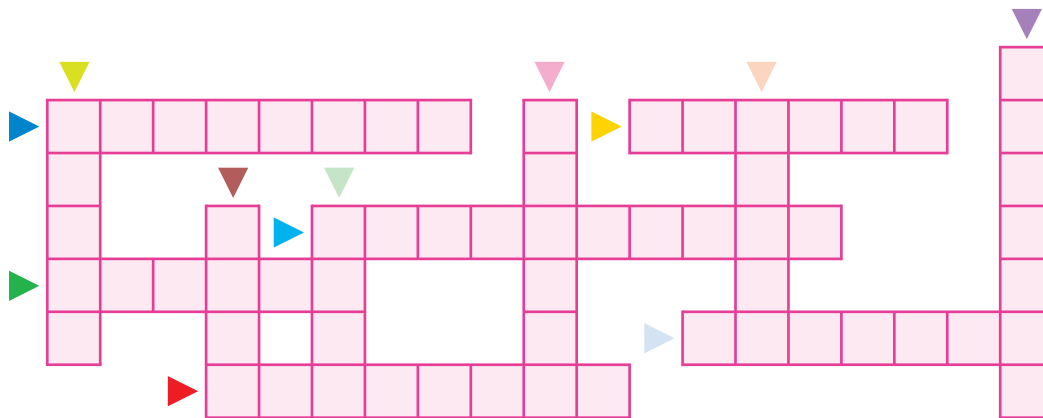

5. Observa estes debuxos dunha porta e dunha fiestra e identifica, co número correspondente, o nome das súas partes.

aldraba →	caixa do correo →
bisagra →	tornachuvias →
porta →	picaporte →
gradicela →	contraventá →
beiril →	poxigo →
timbre →	pechadura →
vidro →	marco →
fiestra →	limiar →
lintel →	montante →
xamba →	

6. Resolve este encrucillado que xira arredor de diferentes tipos de mobles.

▶ Moble de cociña, con portas e andeis interiores, onde se adoitan gardar alimentos, potas, louza... ▶ Compartimento en forma de caixa corrediza, encaixado nun moble e que serve para gardar diversos obxectos. ▶ Asento con brazos asentado sobre dous arcos para mexerse. ▶ Moble adaptado na súa forma a unha esquina ou recanto da casa.	▶ Moble para durmir ou repousar que comprende unha armazón de madeira ou ferro, colchón, almofada... ▶ Moble articulado feito de follas de madeira fina e revestidas con papel, tecido ou coiro, que se usa para dividir un espazo. ▶ Moble que consiste nunha táboa horizontal sostida por un ou varios pés, que se usa para comer, estudar... ▶ Cama de neno pequeno, que se pode abanar.	▶ Moble que consiste nunha mesa con espello usada para asearse, enfeitarse, peitearse... ▶ Pequeno asento rústico de madeira para unha persoa, sen respaldo e con tres ou catro patas. ▶ Asento para unha soa persoa con respaldo e con ou sen brazos. ▶ Moble onde se gardan as cousas para o servizo da mesa.

7. Identifica, por escrito, as dez diferenzas entre estes dous debuxos.

Diferenzas

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

8. Relaciona cada frase feita co seu significado.

Frases feitas

- A. Pasarlle o sol pola porta (a alguén).
- B. Escornarse contra as paredes.
- C. Ter tellado de vidro.
- D. Non ter leito nin teito.
- E. Facerlle a cama (a alguén).

Significados

- Ser pobre, carecer de todo.
- Perder unha boa oportunidade.
- Preparar en segredo unha trampa ou vinganza.
- Facer un grande esforzo inutilmente.
- Ser vulnerable por non ter boa reputación.

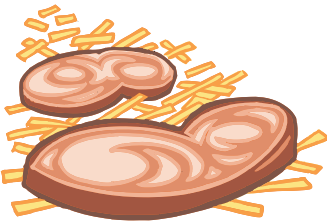

Os alimentos

Substantivos

Carnes e friames

agulla
androlla [botelo]
año [cordeiro]
bacoriño [leitón]
becerro [tenreira, vitela]
bisté [filete]

botelo [androlla]
cabrito
cacheira [cachola, cachucha]
cachola [cacheira, cachucha]
cachucha [cachola, cacheira]
capón
carneiro
cervo [veado]
chacina
chourizo
coello
cordeiro [año]
costela
costeleta
coxote [zanco]
croca
ensulla
entrecosto
galiña [pita]
faisán
faldras
filete [bisté]
fociño
foie-gras

graxa [pingo]
lacón
lardo
lebre
leitón [bacoriño]
lombo
longaínza
morcilla
mortadela
orella
parrulo [pato]
paspallás
paté
pato [parrulo]
pavo
peituga
perdiz
pingo [graxa]
pita [galiña]
pito [polo]
polo [pito]
rabo
raxo
redondo
roxón
salchichón
solombo
tenreira [becerro, vitela]
touciño
unto
vaca
veado [cervo]
vitela [becerro, tenreira]
xabaril
xamón
xarrete
zanco [coxote]
zorza
Peixes e mariscos
abadexo

alcrigue
ameixa
anchoa [bocareo, bocarte]

anguía
angula [meixón]
arenque
atún
bacallau
barbo
barbo de mar [salmonete]
berberecho
bocareo [bocarte, anchoa]
bocarte [bocareo, anchoa]
boi
bonito
buraz [pancho]
cabala [xarda, rincha]
camarón
caramuxo [mincha]
carioca
carpa
castañeta
cazón
centola
chicharro [xurelo]
choco
cigala
congro
curuxo
dourada
escarapote
faneca
gamba
gambón

lagosta
lagostino
lamprea
linguado
longueirón
lucio
lumbrigante
lura
maragota
meiga
meixón [angula]
melgacho
mexillón
mincha [caramuxo]
navalla
nécora
ollomol
ostras
palometa
pancho [buraz]
parrocha [xouba]
peixe espada
peixe sapo [rabada]
percebe
pescada
polbo

pota
rabada [peixe sapo]
raia
rapante
reo
rincha [cabala, xarda]
robaliza
rodaballo

Léxico

salmón
salmonete [barbo de mar]
santiaguíño
sardiña
sargo
solla
troita
vieira
xarda [rincha, cabala]
xouba [parrocha]
xurelo [chicharro]
zamburiña

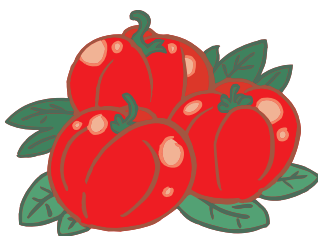
Hortalizas, legumes e cereais

acelga
alcachofa
allo
apio

arroz
berenxena
brócoli
cabaza
cebada
cebola
cebolíño
cenoria
centeo
champiñón
chícharo [ervella]
cogombro
cogomelo
col
coliflor
endivia
escarola
ervella [chícharo]
espárrago
espinaca
faba
feixón
garavanzo
grelo

leituga
lentella
millo
nabo
pataca
pemento
perexil [pirixel]
pirixel [perexil]
porro
ravo
remolacha
repolo
sémola
soia
tirabeque
tomate

trigo
verza

Froitas

abelá
abruño
albaricoque
aguacate
ameixa
améndoa
amora
amorodo [morote]
ananás [piña]
arando
banana [plátano]
cacahuete
castaña
cereixa
cirola
claudia
clementina
coco
dátil
figo
framboesa
granada
grosella

kiwi
laranxa
lima
limón
mandarina
manga
marmelo
mazá
melocotón
melón
morote [amorodo]
néspera
noz
oliva
pera
pexego
piña [ananás]
pistacho
plátano [banana]
pomelo
sandía
uva

Doces

amendoado
bica
biscoito
bolo
bombón
cana
caramelo

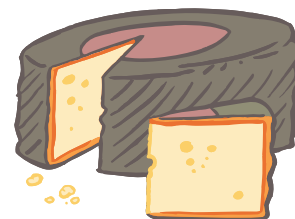

chula
churro
compota
confeito [doce, pastel]
crema
doce [confeito, pastel]
doce de marmelo
filloa [freixó]
flan
freixó [filloa]
galletas
marmelada

mazapán
melindre
milfollas
orella
palmeira
pasta
pastel [doce, confeito]
polvorón
pudin
rosca
roscón
rosquilla
torta
trufa
turrón

Lácteos

iogur
leite
manteiga
margarina
nata [tona]
queixo

requeixo
soro
tona [nata]
xeado

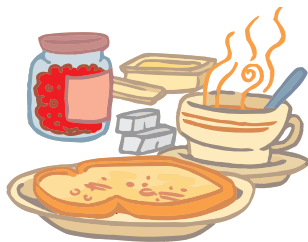
Bebidas

auga
augardente
batido
cacao
café
caldo
camomila [macela]
cervexa
chocolate
cóctel
consomé
gasosa
infusión [tisana]
laranxada
leite

licor
limoada
macela [camomila]
menta
mistela
mosto
poexo
ponche
refresco
sangría
sidra
soda
sorbete
té
tila
tisana [infusión]
viño
xarope
zume

Preparación dos alimentos

adobo [adubo]
adubo [adobo]
allada
almorzo

amoado
aperitivo [entrante, entremés]
azucres
baño maría
cachelo
caldeirada
cea
centilitro
chisco/a
cobertura
codia
compango
concentrado
condimento
cullerada
decilitro
empanada

entrante [entremés, aperitivo]
entremés [aperitivo, entrante]
faragulla [migalla]
fariña
filete
friame
gallo
herbas aromáticas
lévedo
litro
medallón
merenda
migalla [faragulla]
miolo [rafa]
mollo [prebe, salsa]
monda [pela]
parva
pebida
pela [monda]
pementa
polpa
porción
prebe [mollo, salsa]
puré
quilogramo
ración
rafa [miolo]
rebanda
recheo
refrito [rustrido]
refrixerio
revolto
roda [toro]
rustrido [refrito]
sal
salsa [prebe, mollo]
taco
tallada
toro [roda]
torrada [tosta]
tortilla
tosta [torrada]
vapor
vinagreta
xantar
xuliana
zaragallada

Adxectivos

acedo/a [agre]
acugulado/a
afumado/a
agre [acedo/a]
alimenticio/a [nutritivo/a]
amargo/a
asado/a
augado/a
azucrado/a [doce]
balorento/a
brando/a [mol]
callado/a
celmoso/a [substancioso/a]
cocido
comellón/ona [lambón/ona, larpeiro/a]
comestible
condensado/a
crocante
cru/crúa
culinario/a
curado/a
desnatado/a
desosado/a
doce [azucrado/a]
duro/a
enteiro
eslamiado/a [insípido/a]
espeso
farto/a
febroso/a
fresco/a
frío/a
fumegante
grellado/a
gustoso/a [saboroso/a, rico/a]
insípido/a [eslamiado/a]
lambereteiro/a
lambón/ona [larpeiro/a, comellón/ona]
larpeiro/a [lambón/ona, comellón/ona]
lentelloso/a
maduro/a
magro/a
mol [brando/a]
morno/a [tépedo/a, temperado/a]

Léxico

nutriente
nutritivo/a [alimenticio/a]
podre
quente
relado/a
reseso/a
rico/a [gustoso/a, saboroso/a]
saboroso/a [gustoso/a, rico/a]
salgado/a
substancioso/a [celmoso/a]
temperado/a [morno/a, tépedo/a]
tenro/a
tépedo/a [temperado/a, morno/a]

Verbos

acaramelar
acompañar
aderezar
adubar [adobar, sazonar, condimentar]
afumar
alimentar
almorzar
amasar

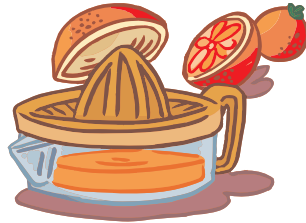

amolecer
apestar [feder]
apodrentar
arear [salgar]
aromatizar
arrefecer [arrefriar]
arrefriar [arrefecer]
asar
azucrar
bater
callar
cascar
cear
chuchar
coar
cocer
cociñar

Léxico

comer
condimentar [adubar, adobar, sazonar]
confeitar
cortar
corrixir
coser
debullar
decantar
decorar
degustar
derreter
desalgar
desengraxar
desosar
dourar
embutir
encebolar
encetar
enfariñar
enfornar
engadir
engraxar
enxaugar
escabechar
escaldar

escamar
escoar [escorrer]
escorrer [escoar]
esmigallar [esmiuzar]
esmiuzar [esmigallar]
esparexer
espebidar
espremer

estonar [parar, mondar, pelar]
evaporar
fartar [saciar]
filetear
flamexar
fritir [frixir]
frixir [fritir]
gratinar
grellar
guisar

gustar
lamber
lañar
levedar
ligar
limpar
macerar
machucar
mariñar
mascar [mastigar]
mastigar [mascar]
mechar
merendar
moer
mondar [parar, pelar, estonar]
mornear [temperar]
parar [estonar, mondar, pelar]
pelar [parar, mondar, estonar]
petiscar
podreecer
raspar
picar
queimar

rebozar
recender
rectificar
reducir
refogar
relar
remollar
repousar
rustrir
saciar [fartar]
saber
saborear
salgar [arear]
saltear
sazonar [condimentar, adubar, adobar]
servir
temperar [mornear]
torar
tornear
torrar
trinchar
triturar
xantar

Actividades

1. Agrupa e ordena as sílabas da mesma cor ata formar o nome dos anacos ou cantidades de alimento debuxados.

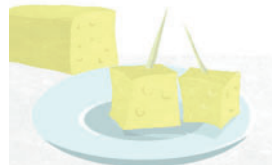
por co da on da ban chis ro da
za lla ro co ta ta ción re to

..... de torta

..... de peixe

..... de queixo

..... de tomate

..... de carne

..... de sal

..... de chocolate

..... de pan

2. Repara nos debuxos e clasifica os alimentos da serie que che damos segundo o prato combinado ao que corresponden.

prato combinado 1

prato combinado 2

prato combinado 3

prato combinado 4

prato combinado 5

prato combinado 6

prato combinado 7

prato combinado 8

*zanco de polo - patacas cocidas - prebe de tomate - ovo frito - xurelos - costeleta
pementos - espaguetes - aros de cebola - queixo relado - pescada - ovo cocido
chourizo - tomate - chícharos - cogomelos - ensalada - mexillóns - luras
linguado - puré de patacas - tortilla de patacas - arroz - patacas fritidas*

- Prato 1:
- Prato 2:
- Prato 3:
- Prato 4:
- Prato 5:
- Prato 6:
- Prato 7:
- Prato 8:

3. Resolve estas adiviñas.

Son redonda coma o mundo;
saio de debaixo da terra,
e fago chorar a xente
sen que teñan dó nin pena.

.....

Ten pelexo coma a xente
e é moi boa de comer,
chega polo mes de santos
e todo o ano a tes.

.....

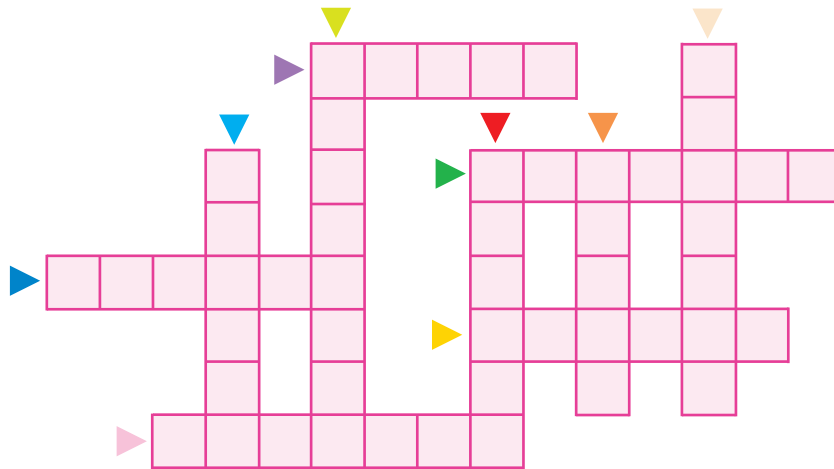
Ten dentes e non ten boca,
ten cabeza e non ten pés,
cuberto dun manto branco,
diga vostede o que é.

.....

Actividades

4. Resolve este encrucillado.

- ▶ Primeira comida que se fai no día.
- ▶ Carne preparada para conservarse moito tempo e ser comida fría.
- ▶ Semente de diversas froitas.
- ▶ Prebe feito a base de aceite, allo e pemento.
- ▶ Masa de fariña triga, leite, ovos etc. para facer filloas ou outros doces de tixola; ou ben, carne picada e adubada que serve de recheo en empanadas, chourizos...
- ▶ Comida lixeira que se toma entre o xantar e a cea.
- ▶ Alimento pasado pola tixola mesturado con ovo batido.
- ▶ Todo alimento sólido (queixo, friame, chocolate...) que se come con pan.
- ▶ Parte interior e mol do pan.
- ▶ Parte exterior e dura do pan.

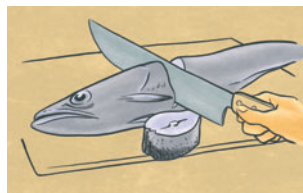
5. Identifica os adxectivos desta serie que son sinónimos dos destacados en cada oración.

*durola - celmosola - tépedola
comellón/ona - saborosola
azucradola - agre - mol
nutritivola - eslamiadola*

- As froitas son excelentes desde o punto de vista **alimenticio** (→
- Xoán toma o iogur demasiado **doce** (→) para o meu gusto.
- Non comas ese pan, que está **reseso** (→). Toma este que é de hoxe.
- Neves é unha **larpeira** (→): xa leva catro racións de torta.
- Hoxe a avoa preparou un guiso de carne ben **substancioso** (→
- Non quero o leite moi quente. Prefíroo **morno** (→
- Nunca tomei un café tan **rico** (→) coma o que prepara túa irmá.
- O mellor para recoñecer o sabor **acedo** (→) é morder un limón.
- A sopa saíume algo **insípida** (→). Cómpre botarlle un chisco de sal.
- Gústame o flan porque é un prato **brando** (→) e fresco.

6. Localiza na sopa de letras os verbos que designan as accións debuxadas.

E	N	F	A	R	I	Ñ	A	R	M
S	S	F	R	I	T	I	R	O	A
T	U	P	O	L	C	A	E	S	C
O	X	I	R	P	R	O	L	U	H
N	B	A	T	E	R	U	A	R	U
A	E	S	C	A	M	A	R	R	C
R	O	A	E	R	C	E	M	I	A
U	B	S	O	N	T	O	R	A	R

7. Relaciona cada frase feita co seu significado.

Frases feitas

- A. Ser agudo coma un allo.
- B. Estar nas verzas.
- C. Coller a alguén na allada.
- D. Ser viño doutra cepa.
- E. Ser fabas contadas.
- F. Ser fariña do mesmo saco.
- G. Poñer a pan pedir.
- H. Dar manteiga a alguén.

Significados

- Adular ou afagar a alguén con fins interesados.
- Ser moi listo.
- Ser unha cuestión diferente.
- Estar despistado.
- Ser poucos ou poucas, ser escaso.
- Maltratar verbalmente a alguén.
- Sorprender a alguén facendo algo malo.
- Ter as mesmas características, ideas, defectos...

— Crea un texto breve no que introduzas, con sentido, algunhas das frases feitas anteriores.

.....

.....

.....

.....

.....

Actividades

8. Copia estas oracións corrixindo as interferencias do castelán que conteñen.

- Gústanme moito as tostadas cun pouco de mantequilla.
.....
- Fixen a macedonia con anacos de membrillo, fresa e manzana.
.....
- O camareiro recomendounos besugo ao forno ou lubina á parrilla.
.....
- Pecha ben o bote de queixo raiado, se non ponse mohoso e hai que tiralo.
.....

9. Le esta receita de cociña. Consulta un dicionario se o precisas.

Pastel de noces

Ingredientes:

- 3 claras de ovo sen refrixerar
- un chisco de manteiga para engraxar o molde
- un pouco sal
- 3/4 de cunca de galletas María feitas po
- 1 cunca de nata líquida batida
- 2 culleradiñas de esencia de vainilla
- 3/4 de cunca de noces esmagadas
- 1 cullerada pequena de lévedo en po
- 1 cunca de azucre

Elaboración:

Como primeiro paso, poñemos o forno a quentar á máxima potencia. Engraxamos o molde onde imos preparar o pastel, forrámolos con papel de aluminio e tamén o engraxamos.

Batemos as claras a punto de neve xunto co sal. Pouco a pouco ímoslles engadindo o azucre (dúas culleradas cada vez). As claras deben manter a forma de picos brillantes.

Incorporamos a vainilla ata que estea ben ligada. Agregamos as noces, a galleta triturada, o lévedo en po e a nata. Distribuimos a mestura no molde e enforamos o pastel durante 35 minutos ou ata que estea lixeiramente dourado. Deixámolo arrefriar durante unhas dúas horas, desmoldeámolo e gardámolo na neveira unhas doce horas antes de servilo.

Revista R, maio 2005

— Tira do texto os verbos que designan accións ao cociñar e os substantivos que nomean alimentos. Clasifícaos nunha táboa coma esta.

Verbos
Substantivos	<u>Lácteos:</u> <u>Froitas:</u> <u>Condimentos:</u> <u>Outros:</u>

O traballo e as profesións

Substantivos

O traballo

aprendiz/za
clase obreira
compañeiro/a
contrato
convenio
crebafolgas [esquirol]
descanso
desempregado/a [parado/a]
desemprego [paro]
despedimento
empregado/a
esquirol [crebafolgas]
explotación
fábrica

folga
formación
gratificación [prima]
gremio
hora extra
horario
indemnización
labor
lecer
manifestación
mensualidade
negociación
nómina
obradoiro [taller]
obreiro/a
ocio
ocupación
oficina
oficio

operario/a
paga
paga extra
parado/a [desempregado/a]
paro [desemprego]
patrón/oa
piquete
prima [gratificación]
produción
produtividade
profesión
propina
remuda [revezamento]
remuneración
revezamento [remuda]
salario
salario mínimo
sindicato
soldo
subsídio
substitución
taller [obradoiro]
tarefa
traballador/ora
traballo
vacacións
xeira
xornada
xornal
xubilación
xubilado/a

Profesións relacionadas coa agricultura, a ganadería e a pesca

agricultor/ora
apicultor/ora
bateiro/a
braceiro/a [xornaleiro/a]
campesiño/a [labrego/a]
ceifeiro/a [seitureiro/a, segador/ora]
colleiteiro/a

ferrador/ora
gandeiro/a
granxeiro/a
horticultor/ora
labrego/a [campesiño/a]
leñador/ora
mariñeiro/a
mariscador/ora
muiñeiro/a
pastor/ora
peixeiro/a [regateiro/a]
percebeiro/a
pescador/ora
regateiro/a [peixeiro/a]
segador/ora [seitureiro/a, ceifeiro/a]
seitureiro/a [segador/ora, ceifeiro/a]
vendimador/ora
viticultor/ora
xornaleiro/a [braceiro/a]

Profesións relacionadas coa construción

albanel
aparellador/ora
arquitecto/a
canteiro/a [pedreiro/a]
carpinteiro/a

construtor/ora
contratista
cristaleiro/a
decorador/ora
delineante
ebanista
electricista
encofrador/ora

enseñeiro/a
escaiolista
fontaneiro/a
mestre/a de obras
pedreiro/a [canteiro/a]
peixeiro/a [regateiro/a]
peón
pinche
pintor/ora
promotor/ora
regateiro/a [peixeiro/a]
soldador/ora

Profesións relacionadas co comercio

almacenista
caixeiro/a
carniceiro/a
chacineiro/a
comerciante/a
confeiteiro/a [doceiro/a, pasteleiro/a]
dependente/a
distribuidor/ora
doceiro/a [confeiteiro/a, pasteleiro/a]
drogueiro/a
estanqueiro/a
feirante
florista
fornecedor/ora [provedor/ora]
leiteiro/a
libreiro/a
panadeiro/a
pasteleiro/a [confeiteiro/a, doceiro/a]
peixeiro/a [pescantín/ina]
peleteiro/a
pescantín/ina [peixeiro/a]
provedor/ora [fornecedor/ora]
queixeiro/a

Léxico

sombreireiro/a
tendeiro/a
tintureiro/a
vendedor/ora
viñateiro/a
xastre
xoieiro/a

Profesións relacionadas coa Administración e a xustiza

alcalde/esa
avogado/a
comisario/a

concelleiro/a
conselleiro/a
cónsul/consulesa
deputado/a
diplomático/a
embaixador/ora
fiscal
funcionario/a
garda civil
garda de tráfico
governador/ora
maxistrado/a
militar
ministro/a
notario/a
parlamentario/a
policía
presidente/a
procurador/ora
recador/ora
senador/ora
xuíz/íza

Profesións relacionadas coa sanidade

anestesista
boticario/a [farmacéutico/a]
cirurxián/á
curandeiro/a
[menciñeiro/a]
dentista [odontólogo/a]

dermatólogo/a
doutor/ora [médico/a]
enfermeiro/a
farmacéutico/a
[boticario/a]
fisioterapeuta
masaxista
médico/a [doutor/a]
menciñeiro/a
[curandeiro/a]
neurólogo/a
oculista [oftalmólogo/a]
odontólogo/a [dentista]
oftalmólogo/a [oculista]
pediatra
psicólogo/a
psiquiatra
traumatólogo/a
veterinario/a
xinecólogo/a

Profesións relacionadas cos transportes

auxiliar de voo
aviador/ora
capitán/á
chofer [conductor/ora]
conductor/ora [chofer]
controlador/ora aéreo/a
estibador/ora
ferroviario/a

gardaagullas
gardabarreiras
maquinista
mariñeiro/a
mecánico/a
piloto
revisor/ora
taxista
transportista
tripulante

Profesións relacionadas coa empresa e cos ne- gocios

administrativo/a

asesor/ora
axente de bolsa
axente de seguros
banqueiro/a
comercial
conselleiro/a
contable
delegado/a sindical
director/ora
empregado/a de banca
empresario/a
executivo/a
mecnógrafo/a
oficinista
presidente/a
representante
secretario/a
subdirector/ora
tesoureiro/a
viaxante
vicepresidente/a
vogal
xefe/a de compras
xefe/a de vendas
xefe/a de persoal
xerente

Profesións relacionadas cos servizos

barbeiro/a
bedel
bombeiro/a
camareiro/a
carteiro/a
cobrador/ora
cociñeiro/a
conserxe
empregado/a do fogar
escolta [gardacostas]
gardacostas [escolta]
garda de seguridade
gardamontes
guía turístico
hostaleiro/a
intérprete
mensaxeiro/a
mozo/a dos recados
peiteador/ora
porteiro/a
pousadeiro/a

repcionista
taberneiro/a
telefonista
telegrafista
socorrista
varredor/ora
vixilante

Profesións relacionadas coa ciencia

antropólogo/a
arqueólogo/a
biólogo/a
cartógrafo/a
científico/a
economista
etnógrafo/a
filósofo/a
físico/a
historiador/ora
informático/a
inventor/ora
investigador/ora
lingüista
matemático/a
meteorólogo/a
químico/a
sociólogo/a
topógrafo/a
xeógrafo/a
xeólogo/a

Profesións relacionadas coa arte e a cultura

actor/actriz
anticuario/a
artista
bibliotecario/a
cantante

compositor/ora
deportista
deseñador/ora
dobrador/ora
domador/ora
editor/ora

escenógrafo/a
 escritor/ora
 escultor/ora
 fotógrafo/a
 ilustrador/ora
 impresor/ora
 locutor/ora
 mestre/a
 modelo
 músico

novelista
 periodista [xornalista]
 pintor/ora
 poeta/isa
 presentador/ora
 profesor/ora
 publicitario/a
 tradutor/ora
 xornalista [periodista]

Oficios artesanais e tradicionais

acibecheiro/a
 afiador/ora
 augador/ora
 augardenteiro/a
 baldeiro/a [selleiro/a]
 barqueiro/a
 cacharreiro/a
 canteiro/a [pedreiro/a]
 capador/ora
 carboeiro/a
 carpinteiro/a
 carpinteiro/a de ribeira
 cereiro/a
 cerralleiro/a
 cesteiro/a
 costureira

enterrador/ora [sepultureiro/a]
 ferreiro/a
 fiadeiro/a [fiador/a]
 fiador/a [fiadeiro/a]
 fogueteiro/a
 gaiteiro/a
 latoeiro/a
 lavandeira
 leiteiro/a
 matachín/ina
 muiñeiro/a
 oleiro/a
 ourive
 palilleira
 paraugueiro/a
 pedreiro/a [canteiro/a]
 peleteiro/a
 prateiro/a
 quincalleiro/a
 redeiro/a
 selleiro/a [baldeiro/a]
 sepultureiro/a [enterrador/ora]

tecelán/á
 telleiro/a
 toneleiro/a
 tratante
 xastre/a
 zapateiro/a
 zoqueiro/a

Adxectivos

activo/a
 arduo/a
 difícil
 doado/a
 estable
 experimentado/a

experto/a
 festivo/a
 folgazán/ana [preguiceiro/a, vago/a, lacazán/ana]
 inactivo/a
 indefinido/a
 inexperto/a
 laborable
 laboral
 laborioso/a
 lacazán/ana [preguiceiro/a, vago/a, folgazán/ana]
 novato [principiante]
 ocioso/a
 ocupado/a
 preguiceiro/a [lacazán/ana, vago/a, folgazán/ana]
 principiante [novato]
 profesional
 salarial
 temporal
 traballador/ora
 traballoso/a
 vago/a [lacazán/ana, preguiceiro/a, folgazán/ana]
 xubilado/a

Verbos

afiliar(se)
 aprender
 ascender

asegurar
 asinar
 aumentar
 cobrar
 concursar
 contratar
 cotizar

Léxico

delegar
 descansar

despedir
 diminuír
 empregar
 entrar
 entrevistar
 estudar
 explotar
 fabricar
 facer folga
 fichar
 folgar
 gañar
 indemnizar
 lacazanear [vaguear]
 manifestar(se)
 negociar
 opositar
 pagar
 producir
 reclamar
 reivindicar
 remudar [revezar]
 rescindir
 reter
 revezar [remudar]
 saír
 seleccionar
 sindicarse
 substituír
 traballar
 vaguear [lacazanear]
 xubilar(se)

Actividades

O traballo e as profesións

1. Completa adecuadamente cos seguintes nomes de profesións estes titulares tirados do xornal Galicia Hoxe.

*afiador - piloto - ourive - actriz
economista - enxeñeira - cirurxián
tesoureira - embaixadora - escritora*

Muhammad Yunus, o de Bangladesh mundialmente coñecido como «o banqueiro dos pobres», fala en Compostela do seu método de loita contra a pobreza. (13-7-2004)

A brasileira Nélide Piñón, descendente de galegos, presentou na Galería Sargadelos de Compostela a súa última novela, *Vozes do deserto*. (30-3-2005)

Antonio Feijoo, : «Xa non quedan aqueles que andaban polos camiños, non hai traballo». Hai pouco futuro para estes traballadores e artesáns, condenados ao museo ante a cultura do «usar e tirar» que impón a globalización. (19-7-2004)

A Federación de Peñas do Compostela remodelou a súa xunta directiva: presidenta, María Rosa Pais Gómez; secretaria, Margarita Fernández Seoane; e , Carmen Fernández Seoane. (20-10-2003)

O pasado 28 de xullo inaugurouse na Galería Sargadelos a mostra Damían Garrido, do século XX, que integra 22 pezas: unha auténtica revolución no deseño da prata. (3-8-2004)

O da Clínica Ruber Francisco Gómez Bravo proponse realizar en España, este mesmo ano, o primeiro transplante de rostro procedente dun doador falecido. (4-3-2004)

Un xaponés queda durmido aos mandos do avión. Viaxaban 184 pasaxeiros e a tripulación a bordo, pero non provocou alteracións. (1-5-2004)

Miguel A. Fernández presenta *A Bela Otero. Pioneira do cine*. O gañador do Chano Piñeiro demostra que a diva de Valga foi a primeira dos Lumiére. (13-11-2003)

Elena Salgado será a quinta muller que ocupa a carteira de Sanidade. Natural de Ourense, de 55 anos, é economista e industrial. (31-3-2004)

O Goberno convocou «con carácter urxente» a de Cuba en España, Isabel Allende, despois de que se lle prohibise a entrada na illa ao deputado do PP Jorge Moragas. (26-6-2004)

— Clasifica as dez profesións anteriores segundo o ámbito laboral ao que pertencen: sanidade, transportes...

<u>Profesión</u>	<u>Ámbito</u>	<u>Profesión</u>	<u>Ámbito</u>
.....	→	→
.....	→	→
.....	→	→
.....	→	→
.....	→	→

2. Resolve estes xeroglíficos. Cada un representa o nome dunha profesión.

<p>A</p> <p>NOTA</p> <p>consoante</p> <p>.....</p>	<p>B</p> <p>XO</p> <p>despois</p> <p>.....</p>	<p>C</p> <p>.....</p>	<p>D</p> <p>1000 e</p> <p>i 100 o</p> <p>.....</p>	<p>E</p> <p>A</p> <p>rema</p> <p>NOTA</p> <p>.....</p>
<p>F</p> <p>TC</p> <p>NOTA</p> <p>.....</p>	<p>G</p> <p>DO</p> <p>.....</p>	<p>H</p> <p>100 LL</p> <p>cólera</p> <p>.....</p>	<p>I</p> <p>i</p> <p>abrillanta</p> <p>NOTA</p> <p>.....</p>	<p>L</p> <p>XULLO</p> <p>consoante</p> <p>NOTA</p> <p>.....</p>

3. Completa as oracións coas palabras axeitadas de cada par. Consulta un dicionario se o precisas.

xornal - soldo

- Canto che pagan de por ir vendimar hoxe as súas leiras?
- Eu, co meu, chego malamente a fin de mes.

gremio - sindicato

- O dos comerciantes está a favor das rúas peonís.
- O convocou unha folga dos traballadores para o vindeiro día dez.

descanso - lecer

- No verán aproveito o para ler e para dar paseos polo monte.
- Fixen un e despois continúei traballando.

ferrador - ferreiro

- Esa reixa de ferro fíxonola o mellor da bisbarra.
- Levei o cabalo ao para que lle cambiase as ferraduras.

Actividades

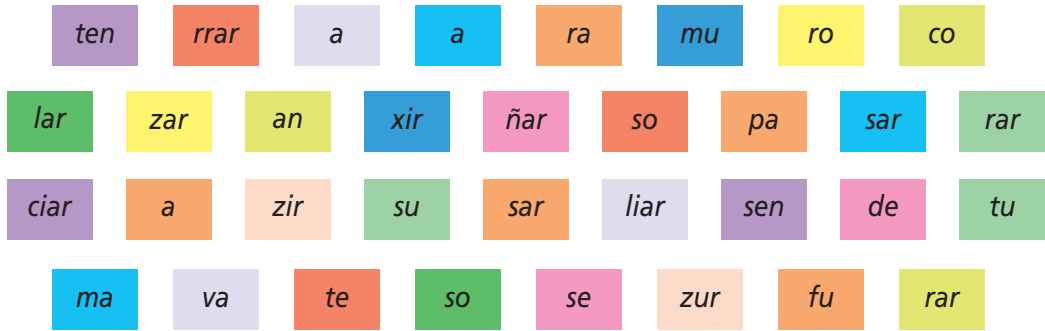
O traballo e as profesións

4. Repara na seguinte definición e localiza nesta sopa de letras seis adxectivos sinónimos que se axusten a ela.

'Que non é amigo de traballar e que non fai nada'

5. Agrupa e ordena as sílabas de cada cor ata formar doce verbos que designan accións propias de distintas profesións. Despois asocia cada acción á súa profesión.

- Mecánico/a:
- Arquitecto/a:
- Panadeiro/a:
- Sepultureiro/a:
- Cirurgián/a:
- Gandeiro/a:
- Mariñeiro/a:
- Zapateiro/a:
- Profesor/ora:
- Xuíz/a:
- Labrego/a:
- Xastre/a:

6. Clasifica estes verbos segundo o ámbito do mundo laboral ao que están asociados: a busca de traballo, os contratos, os salarios ou a actividade sindical.

*asinar - fichar - entrevistar - afiliarse - estudar
cobrar - contratar - asegurar - descansar - aumentar
reivindicar - opositar - rescindir - negociar - entrar*

Busca de emprego	Contratos	Salarios	Horarios	Actividade sindical
.....
.....
.....

7. Reordena o comezo e o final destes refráns de xeito que se comprendan ben.

• **Barbeiro** novo, peixes non colle.

.....

• Na casa do **ferreiro** non o traías enganado.

.....

• **Costureira** sen dedal para a barba do meu sogro.

.....

• Ao **médico** e ao avogado bautiza o viño primeiro.

.....

• **Mariñeiro** que dorme, xustiza polas silveiras.

.....

• **Avogado** novo, o que pasa na cociña ben o sabe.

.....

• Quen foi **cociñeiro** antes que frade cose pouco e mal.

.....

• O bo **taberneiro** coitelo de pau.

.....

8. Marca cun X o significado correcto destas palabras.

barqueiro

- Persoa que goberna unha barca e vive de transportar nela pasaxeiros e carga.
- Persoa que se dedica a construír embarcacións pequenas.
- Membro da tripulación dun barco encargado da limpeza.

cotizar

- Incluír algo nunha listaxe ou relación.
- Examinar un documento para comprobar que non é falso.
- Pagar a cota correspondente como membro dunha asociación, organismo, sindicato...

obradoiro

- Obreiro que fai os traballos menos especializados e que non requiren grande habilidade.
- Lugar onde realizan o seu traballo os artesáns.
- Edificio en construción.

xeira

- Oficina desde onde se dirixe o traballo nunha fábrica.
- Xornada de traballo, tempo durante o que se fai un traballo sen interrupción.
- Selo que acompaña a sinatura nos contratos de traballo.

delegar

- Autorizar unha persoa a outra para que actúe en representación súa nalgún asunto.
- Dar a coñecer os resultados dun acordo.
- Substituír unha persoa que deixou o seu posto de traballo temporalmente.

ebanista

- Importador de ébano e doutras madeiras nobres.
- Comerciante de antigüidades e de mobles usados.
- Persoa que ten por oficio facer mobles, traballando xeralmente con madeiras nobres.

Actividades

O traballo e as profesións

9. Asocia cada adxectivo co seu significado.

laboral - laborioso - laborable

- Que se pode traballar. →
- Relativo ao traballo. →
- Que custa moito esforzo ou traballo. →

— Crea unha oración para cada un dos adxectivos anteriores.

-
-
-

10. Ofrece a voz galega correcta que cómpre usar en lugar destes castelanismos.

<u>Incorrecto</u>	<u>Correcto</u>	<u>Incorrecto</u>	<u>Correcto</u>
albañil	concellal
inxenieira	vocal
sastre	gardaespaldas
peluqueira	orfebre

— Crea un texto no que introduzas, con sentido, algunhas das voces correctas anteriores.

.....

.....

.....

.....

.....

11. Explica cal é, na túa opinión, o significado destes refráns.

Para o mal traballador, non hai ferramenta boa.

• Significado:

Quen deixa o camiño e colle o atallo, máis traballo.

• Significado:

Facer o xa feito, traballo sen proveito.

• Significado:

Os medios de transporte

Substantivos

Medios terrestres

ambulancia
autobús

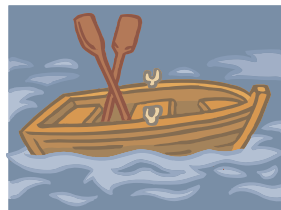

autocar
automóbil
camión cisterna
camión de carga
camión de envorco
camión do lixo
camioneta
camión formigoneira
caravana
carreta
carro
carromato
carroza
carruaxe
ciclomotor
coche [automóbil]
diligencia
escavadora
funicular
jeep
microbús
metro
moto [motocicleta]
motocarro
motocicleta [moto]
ómnibus
quitaneves
remolque
remonte [telesquí]
sidecar

tándem
tanque
tartana
taxi
telecadeira
teleférico
telesquí [remonte]
tractor
tráiler
tranvía
tren
tren monorraíl
triciclo
trolebús
velocípede
zorra

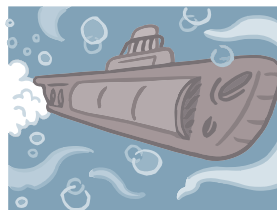
Medios acuáticos

acoirazado
arrastreiro
bacallaeiro
balandro
baleeiro
balsa [xangada]
barca
barcaza
barco
batel
bergantín
boniteiro
bote

bou
buque
canao
carabela

cargueiro
catamarán
chalana
chalupa
corbeta
crebaxeos
cruceiro
destrutor
dorna
draga
dragaminas
gabarra
galeón
galera
gamela
gardacostas
goleta
góndola
iate
kayak
lancha
palangreiro
paquebote
pesqueiro
petroleiro
piragua
planadoira
portaavións
remolcador
rompexeos
submarino

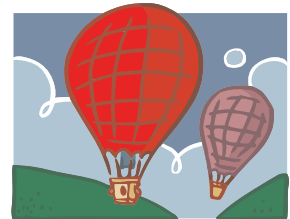

traíñeira
transatlántico
transbordador

vaca
vapor
veleiro
xangada [balsa]
xunco chinés

Medios aéreos

á delta
aerobús
aeronave
aeroplano [avión]
astronave [nave espacial]
avión [aeroplano]
avioneta
bombardeiro
caza
cepelín [dirixible]
dirixible [cepelín]
foguetes espacial
globo

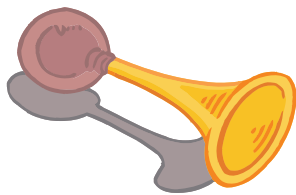
helicóptero
hidroavión
módulo lunar
nave espacial [astronave]
planador
transbordador

Do automóbil

acelerador
agarradoira
antena
aparcadoiro
aparcamento
acendido
área de servizo
asento

Léxico

automobilista
baca [portavultos]
bucina [buguina]

buguina [bucina]
cadeira para nenos
camioneiro
capó
chasis
chofer [conductor]
cinto
cocheira
concesionario
conductor [chofer]
contaquilómetros
defensa [parachoques]
depósito
derrapaxe
eixe
embrague
faro
freada
freo
garaxe
gasolineira
intermitente
limparabrisas
luz
maleteiro
manubrio
motor
panca
parabrisas
parachoques [defensa]
pedal
pina
pneumático
porta
portavultos [baca]
retrovisor
suspensión
viseira
volante

Do tren
agullas
apeadeiro
barreira
carril
coche
compartimento
consigna
despacho de billetes
estación
ferroviario/a
gardaagullas
gardabarreira
horario
locomotora
maquinista
mozo/a de estación
paso subterráneo
plataforma
portelo
raíl
revisor/ora
travesa
túnel
vagón
xefe/a de estación

Da bicicleta
amortecedor
asento [sela]
barra
bomba de aire
cadea
cadro
catarina
dínamo
faro
freada
freo
gardalamas
guiador
pedal
pina
piñón
pneumático
prato da roda
roda
sela [asento]
velocímetro

Do barco
amarra
amarradoira [bita]

amura
áncora
ancoradoiro [fondeadoiro]
andarivel
arboradura
babor
baliza
barqueiro/a
bita [amarradoira]
bitácora
bodega
boia
borda
cabo
cabrestante
camarote
capitán/á
carga
castelo
cheminea
compás
contramestre
cuberta
dique
escota
espigón
estacha
estaleiro
estibador/ora
estribor
estrobo
faro

flotador
folio
fondeadoiro [ancoradoiro]
hélice
leme [temón]
mariñeiro/a
mascarón
mastro
morrón
motor

navegante
ollo de boi

peirao
popa
porto
proa
quilla
radar
relinga
remador/ora
remo
rizón
rompente
salvavidas
sentina
sonar
temoeiro
temón [leme]
tolete
tripulación
tripulante
varadoiro
vela
verga
zapón

Do avión

á, ala
aeródromo
aeroporto
alerón
aspa [pa]
auxiliar de voo
aviador/ora
babor
bodega de carga
cabina de pilotaxe
capitán/á
cola
comandante
compartimento de pasaxei-
ros
controlador aéreo

estribor
 fuselaxe
 hangar
 hélice
 heliporto
 morro
 motor
 pa [aspa]
 paracaídas
 pasarela
 patín de aterraxe
 piloto
 piloto automático
 pista
 porta de emerxencia
 radar
 rotor
 temón
 terminal
 torre de control
 tren de aterraxe
 turborreactor
 xanela

Vías de comunicación

autoestrada
 beiravía
 camiño
 canle
 carreiro [senda, vieiro]
 circunvalación
 congostra [corredoira]
 corredoira [congostra]
 cruzamento [intersección,
 encrucillada]

curva
 encrucillada [intersección,
 cruzamento]
 estrada
 intersección [cruzamento,
 encrucillada]
 paso a nivel
 ponte
 recta
 rodeira
 senda [vieiro, carreiro]
 túnel

vía férrea
 vía rápida
 vieiro [carreiro, senda]

Verbos

abordar
 acelerar
 adiantar
 afundir(se)
 aluar
 amarar
 amarrar
 ancorar [fondear]
 aparcar [estacionar]
 apear
 arborar
 arriar

arribar [atracar]
 arrincar
 aterrar
 atracar [arribar]
 atropelar
 avanzar
 bordear [flanquear]
 capitanear
 chegar
 chocar [colisionar]
 circular
 circundar [circunvalar]
 circunnavegar
 circunvalar [circundar]
 colisionar [chocar]
 conducir
 consignar
 consumir
 cruzar
 derrapar
 desamarrar
 desarborar
 descarrilar
 desembarcar
 desembragar
 despegar
 desviar
 embarcar
 embarrancar [varar, enca-
 llar]
 embragar
 encallar [embarrancar, va-
 rar]
 enrolar
 envorcar

Léxico

erguer [izar]
 estacionar [aparcar]
 estibar
 facturar
 flanquear [bordear]
 fondear [ancorar]
 frear
 guiar
 izar [erguer]
 marear(se)
 naufragar
 navegar
 pairar
 parar
 partir
 pilotar
 planar
 recuar [retroceder]
 remar [vogar]
 remolcar
 reparar
 retroceder [recuar]
 saír
 sobreoar
 transbordar
 transitar
 transportar
 varar [embarrancar, enca-
 llar]
 viaxar
 vogar [remar]
 xirar
 zigzaguear

Actividades

1. Completa cada oración coa palabra que mellor lle vai. Consulta un dicionario se o precisas.

traxecto - itinerario - treito - viaxe

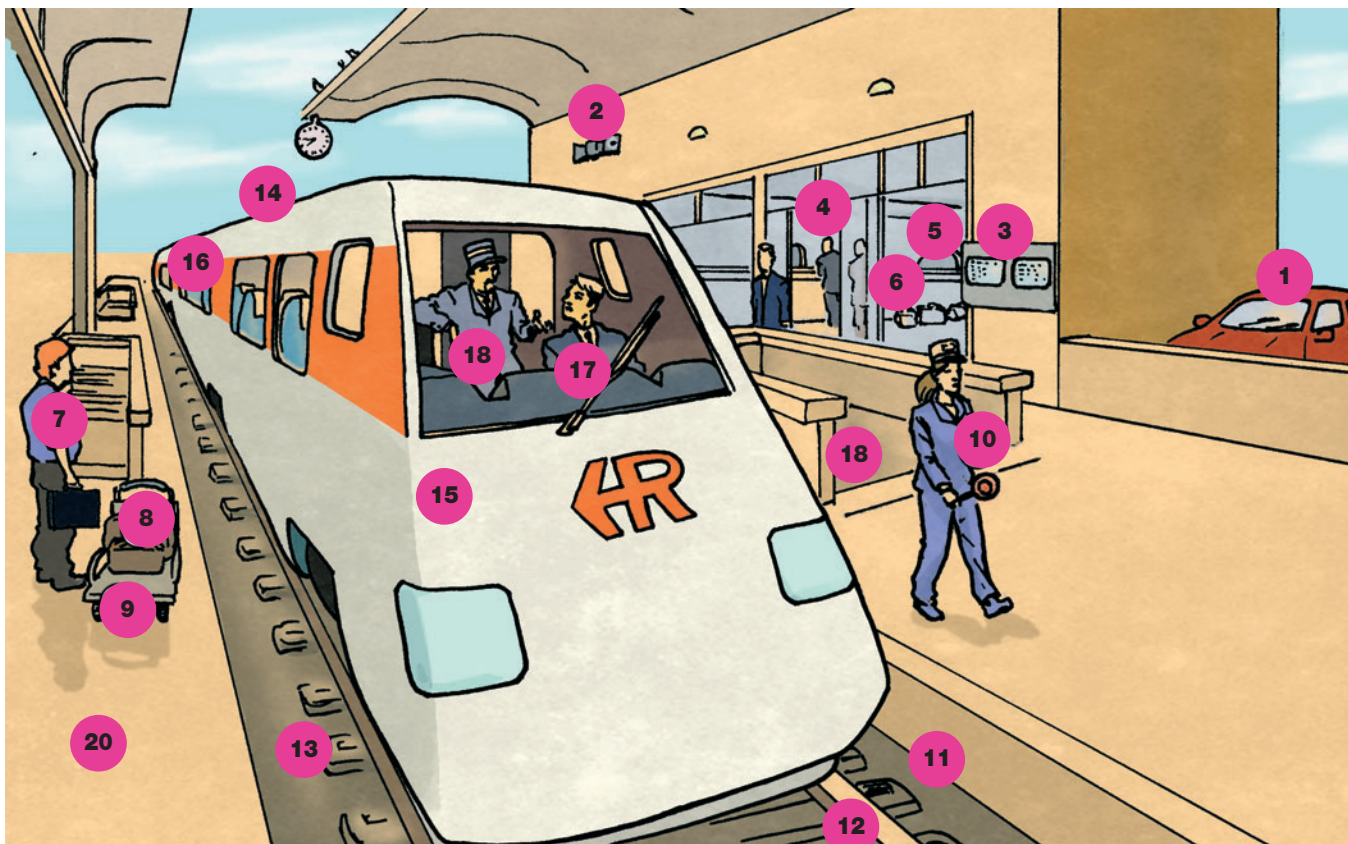
- Na miña en tren a Madrid coñecín uns rapaces de Ourense.
- Compramos un mapa para preparar o da excursión.
- Da miña casa á praia hai un duns dous quilómetros.
- Naquel fomos máis amodo para contemplar mellor a paisaxe.

Actividades

Os medios de transporte

2. Indica, co número correspondente, o nome de cada un dos elementos sinalados nesta estación de ferrocarril.

altofalante →	consigna →	horario →	tren →
viaxeiro →	plataforma →	equipaxe →	portelo →
xefa de estación →	vagón →	paso subterráneo →	raíl →
despacho de billetes →	vía →	travesa →	maquinista →
carro portaequipaxes →	revisor →	locomotora →	aparcadoiro →

3. Identifica o elemento extraño en cada serie. Xustifica as túas respostas.

tándem - carro - velocípede - triciclo

Elemento extraño: Xustificación:

sobrevoar - aterrar - vogar - planar

Elemento extraño: Xustificación:

mascarón - cabo - estacha - amarra

Elemento extraño: Xustificación:

4. Localiza neste texto as palabras que corresponden ás definicións que damos despois.

As estachas estaban sucias de graxa, retortas. Anoábanse cun lazo férreo e sinxelo a un tempo, moi seguro, pero tan doado de desfacer coma un castelo de naipes. Unha motora, o auxiliar do Paz, arqueaba a súa antena coa elegancia dun florete disposto a espertar unha ducia de gaviotas.

O porto estaba feito de enormes bloques de pedra de granito, redondeados polas ondas, gastados, pulidos, renegridos de aceite e gasóleo. Unha fileira de morróns, cogomelos de ferro estrados con fariña de peixe, debruzábanse á beira do cantil.

Polo demais, moito lixo. Moreas de redes vellas rotas, refugadas, de nailon azul ou de cor indefinida, táboas escanastradas, nasas de descomposta armazón metálica, enferruxadas, inútiles.

No medio daquela desfeita, abraiaba a elegancia do Riosil, recén pintado de vermello da bita á quilla, fachendosa a proa, as amuras decoradas con franxas brancas e verdes, e embaixo delas o folio do barco 3.a-VI-6-474. Era un potente arrastreiro, 700 CV, saído do estaleiro de Vulcano en 1970: tiña case trinta metros de proa a popa, e podía levar 62 toneladas de carga. Sesenta e dous mil quilos. Coma quen, todo o peixe do Gran Sol.

O moito colorido do barco chamaba a atención no porto: castelo de ferro en azul e branco, a cheminea vermella a xeito co casco, e o respiradeiro en amarelo.

Unha tropa de xente ía e viña pola cuberta, feita de táboas de madeira pintadas de verde, perfectamente aliñadas. Acababan de izar a bordo un aparello novo, noviño do trinque, e o contramestre esixía que ouriñase nel unha muller virxe, antes de saír ao mar.

Valentín Carrera, *Riosil*

- Lugar onde se constrúen ou reparan barcos. →
- Parte dianteira dun barco. →
- Parte traseira dun barco. →
- Pavimento superior dun barco. →
- Parte máis alta da cuberta superior dun barco. →
- Parte do costado dun barco por onde comeza a estreitarse na proa. →
- Matrícula dunha embarcación. →
- Poste de ferro situado no chan do peirao para amarrar os cabos máis fortes das embarcacións. →
- Poste de madeira ou ferro situado na proa das embarcacións ao que se amarran os cabos. →
- Peza forte de madeira ou metal que vai da proa á popa na parte inferior dunha embarcación e suxeita a súa estrutura. →
- Barco que se dedica á pesca de arrastre. →
- Cantidade de cousas que poden ser transportadas por un barco. →
- Oficial ou mariñeiro con experiencia que dirixe os traballos e tarefas dos outros mariñeiros. →
- Cabo grosa que se utiliza, por exemplo, para remolcar ou amarrar un barco. →

Actividades

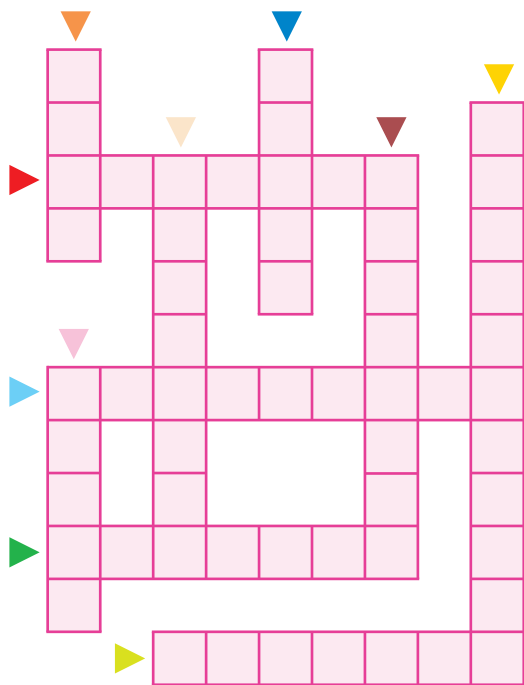
Os medios de transporte

5. Asocia e ordena as sílabas de cada cor ata formar o nome de oito partes do coche.

gue	bu	lan	ca	a	pneu	em	fre
ti	mor	fa	bra	te	dor	vo	ce
ro	na	os	te	má	ci	pó	co

-
-
-
-
-
-
-
-

6. Resolve este encrucillado, composto por verbos relacionados cos medios de transporte.

- ▶ Cargar ou descargar no porto as mercancías dos barcos.
- ▶ Quedar detido un barco por tocar coa area ou as rochas do fondo.
- ▶ Elevar as velas dun barco.
- ▶ Saír un tren ou un tranvía fóra do seu carril.
- ▶ Chegar un barco ao porto.
- ▶ Descender ou pousarse en terra un avión.
- ▶ Arrastrar un barco ou un vehículo por medio dunha corda, dun cabo ou dunha cadea.
- ▶ Pousarse unha nave espacial na superficie da lúa.
- ▶ Pasar un vehículo en movemento por enriba de alguén ou algo e causarlle algún dano.
- ▶ Poñer algo boca abaixo; por exemplo, un vehículo nun accidente.

7. Reescribe estas oracións corrixindo os castelanismos que conteñen.

- Segundo o mecánico, hai que cambiar os amortiguadores e a palanca de cambios.
.....
- Un coche volcou na autopista por exceso de velocidade.
.....
- Entrar no muelle con este mar é perigoso, mellor botamos a ancla nese fondeadoiro.
.....
- Subindo na telesilla, vimos os nenos baixando pola neve cos seus trineos.
.....
- Parei o coche no arcén da carreteira porque tiña un problema cos frenos.
.....

Os xogos e os deportes

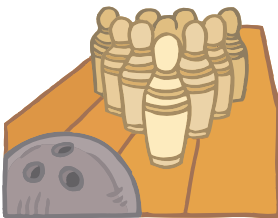
Substantivos

Xogos de taboleiro ou de mesa

baralla
bingo
dados
damas
dominó
leira de nove
leira de tres [pai, nai, fillo]
pai, nai, fillo [leira de tres]
parchís
xadrez
xogo da oca

Outros xogos e xoguetes

agachadas [escondidas]
aro
bambán
billarda [estornela, pateiro]
birlos

bólas
boneco/a
buxaina
carreira de sacos
casiñas
chapas
chave
corda
cravo [espeto]
crebacabezas
cucaña [pau de sebo]
escondidas [agachadas]
eskorregadoiro [tobogán]
espeto [cravo]

estornela [pateiro, billarda]
ioió
mariola [truco, raia]
monopatín
ovo, pico, araña
panda
pano
papaventos
pateiro [estornela, billarda]
patíns
pau de sebo [cucaña]
pedra, papel, tesoiras
pelota
pés quietos [sangue]
pilla
pita cega
porca
ra
raia [truco, mariola]
randeeira
sangue [pés quietos]
tiracroios
tiro de corda
tobogán [eskorregadoiro]
truco [mariola, raia]
vexo, vexo

Deportes

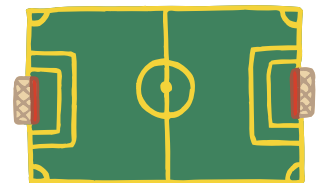
alpinismo
atletismo
automobilismo
bádminton
baloncesto
balonmán
béisbol
billar
boxeo
caza
cesta punta
ciclismo
cricket
cross
equitación
esgrima
esquí
esquí acuático
fútbol
golf
halterofilia
hípica
hóckey sobre herba, sobre patíns, sobre xeo
judo
karate
loita grecorromana
loita libre
motociclismo
motocrós
natación
natación sincronizada
paddle
paracaidismo
patinaxe sobre rodas
patinaxe sobre xeo
pelota vasca
pesca
pimpón [tenis de mesa]
piragüismo
polo
remo
rugby
saltos de trampolín
saltos de plataforma
snowboard
squash
submarinismo
surf
taekwondo

tenis
tenis de mesa [pimpón]
tiro con arco, con fusil, ao prato
trial
triathlon
vela
voleibol
wáter-polo
windsurf
ximnasia deportiva
ximnasia rítmica

Elementos, participantes e competicións en xeral

adestrador/ora [preparador/ora]
adestramento
afección
aficionado/a
angarellas [padiola]
árbitro
bancada
banco
cadro de xogadores
cambio [substitución, troco]
campión/oa
campionato
campo [terreo de xogo]

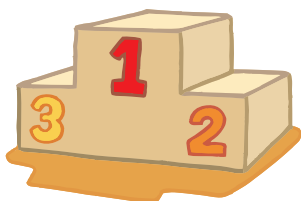

cancha
capitán/á
club
derrota
empate
estadio
estraxexia

Léxico

Os xogos e os deportes

liga
marcador
olimpíada
padiola [angarellas]
padioleiro/a
partida
partido
pavillón
podio

profesional
preparador/ora [adestrador/ora]
prórroga
quecemento
quenda [vez]
regra
regulamento
reserva [suplente]
seareiro/a
selección
seleccionador/ora
socio/a
substitución [cambio, troco]
suplente [reserva]
temporada
terreo de xogo [campo]
trampa
troco [substitución, cambio]
vez [quenda]
vitoria
xogador/ora

Fútbol

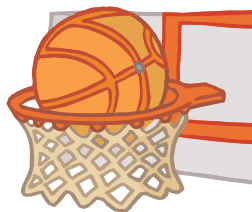
amoestación
árbitro
área de meta
área de penalti
ataque
balón [pelota, bóla]
barreira
bóla [balón, pelota]
bota
bote de balón

cabezada
calzóns [pantalóns curtos]
cambadela
caneleira
caneo [finta]
cartón amarelo
cartón vermello
central
centro
centrocampista
céspede
contraataque [contragolpe]
contragolpe [contraataque]
círculo central
defensa
defensa libre
dianteiro
expulsión
extremo
falta
finta [caneo]
fóra de xogo
gardameta [porteiro/a]
gol
goleada
golpe franco
guante [luva]
interior
lateral
liña de banda, de fondo, de medio campo
luva [guante]
man
medias
meta [portaría]
obstrución
pantalóns curtos [calzóns]
pase
patada
pau [poste]
pau [traveseiro]
pelota [bóla, balón]
pelotada
penalti
portaría [meta]
poste [pau]
punteirolo
punto de penalti
recollepelotas
rexeitamento

saque de banda
saque de esquina
saque de porta
taco
tiro
traveseiro [pau]
xuíz de liña
xute

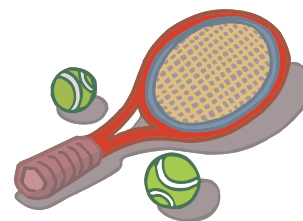
Baloncesto

á [ala]
ala [á]
área de tiro libre
aro
asistencia
ataque
balón [pelota]
base
bloqueo
campo atrás
canastra

contragolpe
defensa
dobres
escolta
finta
gancho
liña de banda, de fondo, de tiro libre
mate
pase
pasos
pelota [balón]
persoal
pivote
rebote
rede
roubo
taboleiro
tapón
tempo morto
tiro en suspensión
tiro libre
tripla
Tenis

árbitro
bóla [pelota]
cadro de saque
cinta da rede
deixada
dereito/a
dobres
globo
golpe de dereito
golpe de revés
individual
liña lateral, de fondo
mango
morte súbita
pelota [bóla]
raqueta

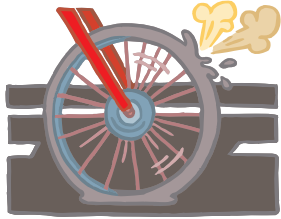

recollepelotas
rede
revés
rotura de servizo
saque [servizo]
servizo [saque]
smash
tenista
vantaxe
volea
xuíz de liña
zurdo/a

Ciclismo

abano
avituallamento
cadea
cadro
calzapé
calzón
cambio
catarina [prato]
contra o reloxo
desfalecemento
dorsal
escalador
freo
guiador
líder

meta
meta voante
pedal
pelotón
piñón
prato [catarina]
raio
rampla
rebutón

roda
sela
velocista
velódromo
viseira

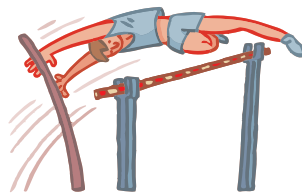
Ximnasia

aparello
argolas
aro ximnástico
barra de equilibrio
barra fixa
barras asimétricas
barras paralelas
bastón ximnástico
cabalo con arcos
cama elástica
cinta ou fita ximnástica
colchoneta
cristo
espaleira
maza ximnástica
molinete
pelota ximnástica
pinchacarneiro [viravolta]
plinto
poldro
salto de tesoiras
salto en prancha
salto mortal
trampolín
viravolta [pinchacarneiro]

Atletismo

caixón ou táboa de bater
carreira
carreira de revezamentos
[ou de remudas]

carreira de valados [ou de obstáculos]
corredor/ora
cross
dorsal
estaxe
fondista
foso
gaiola
lanzador/ora
lanzamento de disco, de martelo, de peso, de xavelina
listón
maratón
meta
pista
saltador/ora
salto con pértega, de altura, de lonxitude

soporte do pé
sprint
táboa de bater
triple salto
valado [obstáculo]
velocista
xuíz/xuíza
Natación
estaxe
estilo bolboreta
estilo braza [ou peito]
estilo costas
estilo crol
liña de boias
mergullo
piscina
plataforma
salto da carpa
salto do anxo
salto mortal
trampolín

Adxectivos

aburrido/a
afeccionado/a
áxil

cabeiro/a [último/a, pechacancelas]
canso/a [fatigado/a]
defensivo/a
deportivo/a
destro/a
emocionante
entretido/a
fatigado/a [canso/a]
gañador/ora [vencedor/ora]
habilidoso/a
invencible
invicto/a
lento/a
líder [primeiro/a]
local
ofensivo/a
olímpico/a
pechacancelas [cabeiro, último/a]
perdedor/ora
primeiro/a [líder]
profesional
rápido/a [veloz]
torpe [zoupón/ona]
tramposo/a
último/a [cabeiro/a, pechacancelas]
veloz [rápido/a]
vencedor/ora [gañador/a]
visitante
vitosioso/a
xergo/a [zurdo/a]
zoupón/ona [torpe]
zurdo/a [xergo/a]

Verbos

adiantar
agarrar
amoestar
apuntar
ascender
atacar
avituallar
barrenar [furar]
bloquear
botar
cabecear
cambiar [trocar, substituír]
canear [fintar]
centrar

Léxico

choutar [saltar]
contraatacar [contragolpear]
contragolpear [contraatacar]
converter
correr
defender
descender
despexar
empatar
encestar
escalar
escapar
esquiar
fintar [canear]
frear
furar [barrenar]
gañar [vencer]
golear
golpear
lanzar
marcar
mergullar(se)
nadar
palmear
pasar
patinar
pedalear
perder
picar
rebotar
remar [vogar]
rematar
restar
trocar [cambiar, substituír]
sacar
saltar [choutar]
servir
substituír [trocar, cambiar]
vencer [gañar]
vogar [remar]
volear
xogar
xutar

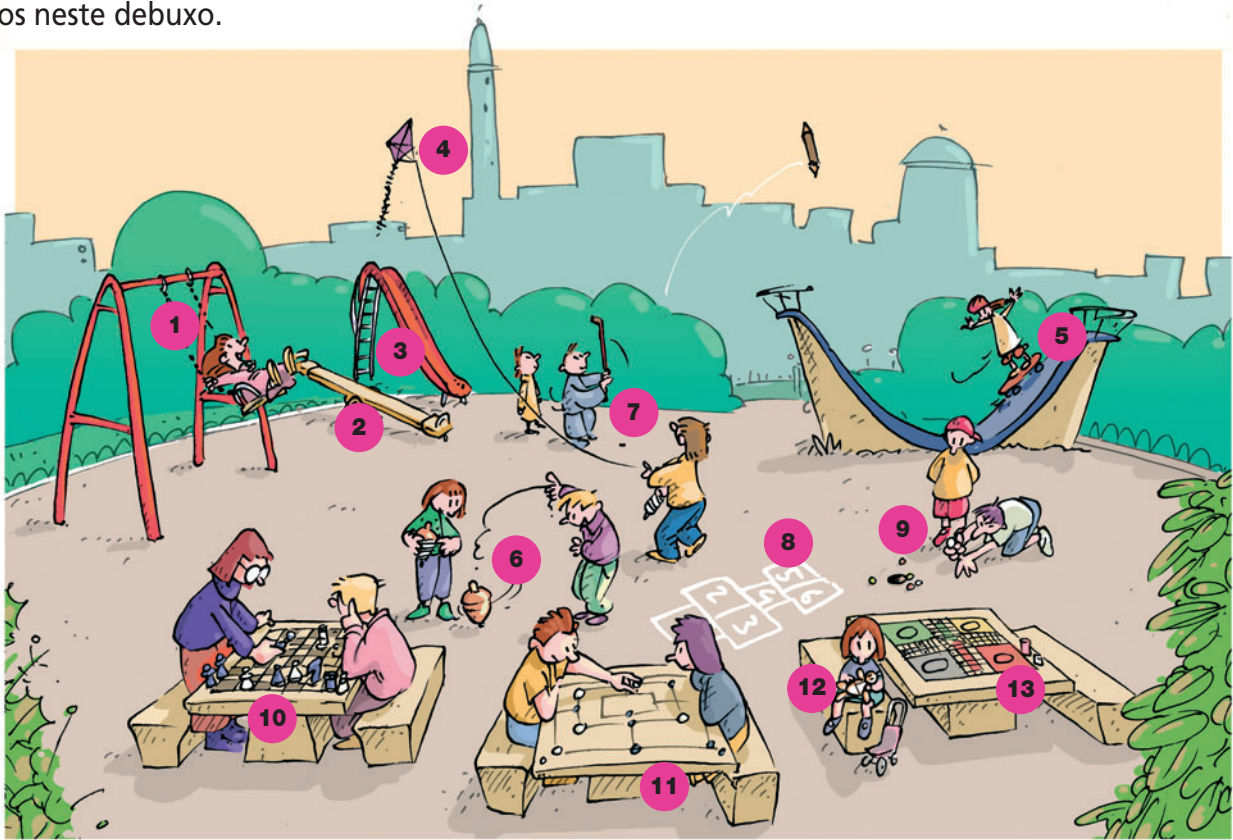

Actividades

Os xogos e os deportes

1. Agrupa e ordena as sílabas da mesma cor ata formar o nome dos xogos e divertimentos numerados neste debuxo.

rio	ran	lei	llar	tos	bu	la	to	ve	bó
dre	bo	ven	na	ca	pa	da	xa	pa	bam
de	tín	bo	ra	ma	no	ei	ne	gán	xai
bán	no	chís	ra	pa	bi	mo	par	de	las

1. 2. 3. 4.
 5. 6. 7. 8. 9.
 10. 11. 12. 13.

2. Clasifica estas palabras segundo o xogo ao que corresponden.

peón - gobelete - dado - ás - ficha - torre
 baza - raíña - sota - casa - xaque - ouros

- Parchís:
- Xadrez:
- Baralla:

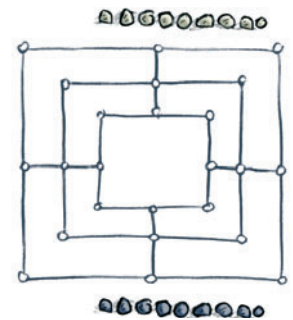

3. Le este texto e localiza nel as palabras que corresponden ás definicións posteriores.

A leira de nove é un dos máis antigos xogos de mesa coñecidos. Taboleiros deste xogo foron encontrados en Exipto (1400 a. C.), Sri Lanka (10 d. C.) e no navío viquingo Gokstad (900 d. C.).

Este é o regulamento:

O xogo desenvólvese nun taboleiro coma o representado na figura do lado. Cada xogador posúe nove pezas dunha cor, negro e branco, por exemplo. As pezas son colocadas alternativamente nos puntos de intersección das liñas, ata que todas estean no taboleiro. Entón, cada xogador move na súa vez unha das súas pezas ao longo dunha liña, desprazándoa dun punto (intersección) a outro que estea baleiro. Non está permitido que unhas pezas salten sobre outras; polo tanto, só se poderá facer un movemento se hai un punto baleiro a carón dunha das pezas.

Cando un xogador consegue alinear tres pezas (non vale en curva), este pode retirar do taboleiro unha peza do seu opoñente. Esta peza non volve máis á partida. Lémbrese que as pezas que estean aliñadas nunha serie de tres non poden ser retiradas.

Consegue gañar a partida o xogador que reduce o número de pezas de seu opoñente a dúas, ou que bloquea todas as pezas do opoñente de forma que non as poida mover.

Neste tipo de xogo, o posicionamento das pezas no comezo é fundamental, ata tal punto que unha partida pode ser perdida ou gañada en función desa estratexia inicial.

www.angelfire.com/ab/jogos/Tradicionais/trilha.html (tradución e adaptación)

• Proxecto de accións coordinadas para lograr un obxectivo, como gañar nun xogo, nun encontro deportivo... → • Momento ou ocasión que lle corresponde a cada un entre distintas persoas, para a realización de algo. → • Aquel que se opón ou compite nun xogo ou deporte. → • Conxunto de regras que establecen como debe desenvolverse un xogo. →	• Serie e totalidade de lances que se realizan nun xogo ata chegar a un límite definido. → • Cadro de madeira ou doutros materiais con divisións ou casas para desenvolver nel diferentes xogos de mesa. → • Cada unha das figuras ou dos elementos móbiles que interveñen nos xogos de taboleiro. → • Obter a vitoria. →

— Tendo como modelo o texto anterior, escribe o regulamento doutro xogo de taboleiro sinxelo: damas, parchís, leira de tres...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Actividades

Os xogos e os deportes

4. Indica o deporte olímpico que representa cada pictograma.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Reescribe estas oracións corrixindo as interferencias do castelán que conteñen.

- As canastas triples son válidas aínda que o balón pete no tableiro.

.....

- Despois de regatear varios defensas, Xoán chutou e a pelota deu no travesaño.

.....

- Os aficionados bañáronse na fonte para celebrar que o seu equipo era campeón.

.....

- A rapaza que vai pola calle central da piscina nada estilo espalda.

.....

- A xabalina case lle cae enriba a un corredor de catrocentos metros vallas.

.....

6. Completa esta crónica deportiva poñendo nos ocios as palabras que van definidas entre parénteses. Ten en conta que o contexto tamén che pode axudar.

O Deportivo volveu demostrar a súa ineficacia ante o Numancia (1-1)

O Deportivo non levanta cabeza esta (→ período de tempo en que, de forma regular e cíclica, se desenvolve unha competición deportiva). Onte, os coruñeses cederon un (→ resultado que se obtén nun encontro cando aqueles que se enfrontan conseguen o mesmo número de puntos) no estadio de Riazor ante o (→ que vai de último ou peor clasificado) de Primeira División, o Numancia.

O Deportivo saltou ao campo con ganas de se poñer o antes posible por diante no (→ cadro onde se anotan os puntos ou tantos acumulados nun encontro deportivo), mais ao final a crise do equipo profundouse. Ás imprecisións defensivas dos coruñeses uniuse entón a carencia de ideas arriba. Cun Valerón apagado e un Luque que apenas entrou en xogo, era Diego Tristán o que parecía ter unha tarde máis inspirada e o único capaz de poñer en apuros a liña de cinco defensas posta sobre o campo polos visitantes.

Irureta tratou de cambiar o discorrer do choque con dous cambios nada máis comezar a segunda metade: Fran por Munitis e Víctor por Tristán. Desta forma, o (→ persoa que prepara técnica

e tacticamente os deportistas con exercicios adecuados) deportivista cambiou as dúas bandas e colocou a Luque como home máis ofensivo.

E despois da reestruturación, no minuto 60, chegou a polémica. Luque gañoulle as costas á defensa numantina e, tras (→ esquivar a oposición dun xogador contrario e seguir adiante co balón) a Álvaro Núñez, este non puido facer outra cousa que derrubalo. Fernández Borbalán decidiu pitar (→ pena máxima consistente nun lanzamento a pouca distancia da portaría e co porteiro como único defensor) pero, ante a insistencia dos xogadores visitantes, o (→ persoa que, en determinados deportes, fai que se cumpra o regulamento do xogo) consultou co seu asistente, decretando falta na beira da (→ zona próxima á portaría onde o porteiro pode coller libremente o balón coa man) en lugar da pena máxima.

Nove minutos despois todo se puxo máis costa arriba para o equipo galego coa (→ feito de obrigar a un xogador a abandonar un encontro ou competición) por dobre amarelo de César. A situación puido ser aínda máis

dramática co disparo de falta de Tevenet, que foi ao (→ cada unha das longas pezas de ferro ou madeira que limitan as portarías de fútbol).

Os coruñeses notaron o golpe de se ver con dez e, cando parecía que volvían quedar unha xornada máis sen conseguir os tres puntos, chegou o (→ punto que, nalgúns deportes, se gaña introducindo o balón na portaría) de Pandiani, que entrara pouco antes no terreo de xogo en substitución de Valerón, ao (→ xogar o balón golpeándoo coa cabeza) un (→ pase que se fai desde unha banda do terreo de xogo á zona de portaría) de Víctor. Mais a alegría durou pouco e, no minuto 81, Merino recolleu un balón despexado defectuosamente por Molina para facer o 1-1 cun disparo desde a frontal.

O partido entrou entón nunha fase tola e Pandiani puido conseguir a (→ resultado que se obtén cando se vence o contrincente nunha competición deportiva) cun novo remate de cabeza no minuto 90. Pero nesta ocasión o defensor Antonio salvou o seu equipo cun rexeitamento providencial case sobre a liña de gol.

Galicia Hoxe, 15-1-2005
(adaptación)

Actividades

Os xogos e os deportes

7. Clasifica estes verbos segundo o deporte ou deportes aos que corresponden.

*frear - bloquear - xutar - avituallar - cabecear - restar - lanzar - botar - encestar
golear - canear - pedalear - saltar - centrar - contraatacar - volear - servir - pasar*

Atletismo	Baloncesto	Ciclismo	Fútbol	Tenis
.....
.....
.....
.....

— Emprega os verbos anteriores para escribir un breve texto sobre cada deporte.

Atletismo:

Baloncesto:

Ciclismo:

Fútbol:

Tenis:

8. Precisa a diferenza de significado entre estes pares de palabras.

xogo - xoga

-
-

xoguete - xogueta

-
-